

İpek Ongun'un Romanlarında Çocuk Teması

Murat Uçmaz

Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Türk Dili ve
Edebiyatı dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
Sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2014
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Elvan Yılmaz
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof.Dr. Rza Bashirov
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof.Dr. Adnan Akgün
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Adnan Akgün

2. Prof.Dr. Oğuz Karakartal

3. Yrd.Doç. Dr. Mihrican Aylanç

ÖZ

Bu tezde Türk Edebiyatı'nda önemli bir yere sahip olan İpek Ongun'un romanlarında çocuk teması incelenmiştir.

İpek Ongun'un eserleriyle ilgili daha önce 2011 yılında Trakya Üniversitesi'nde Yüksek Lisans tezi olarak İpek Ongun'un çocuk ve gençlere yönelik yazdığı eserlerdeki tematik sorunların incelenmesi yönünde bir çalışma yapılmıştır.

Tezin "Giriş" bölümünde, yapılan çalışmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi, kavramsal çerçevesi, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları ve veri toplama tekniği belirtilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde Dünyada ve Türkiye'de Çocuk Edebiyatı, hakkında ayrıntılara girmeden genel bilgi verilmiş ardından İpek Ongun'un hayatı, edebi kişiliği ve eserlerinin Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı'ndaki yeri ve önemine değinilmiştir.

Tezin ana kısmı olan üçüncü bölümde İpek Ongun'un konuyla bağlantılı altı romanında çocuk algısı aile, eğitim kurumları ve sosyal çevre içinde çocuk başlıklarıyla incelenmiştir. İncelemeye konu olan altı roman dışında, konuyla ilgisi ölçüsünde yazarın diğer eserlerinden, çeşitli gazete ve televizyonlara vermiş olduğu röportajlarından ve bizzat yüz yüze yapılan söyleşiden de yararlanılmıştır.

Tezin “SONUÇ” bölümünde ise romanların incelenmesinden ortaya çıkan çocuk temasıyla ilgili olgular değerlendirilmiştir.

Tezin en sonunda bulunan “Kaynakça” bölümünde ise yararlanılan kaynakların listesi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ogun, tema, edebiyat

ABSTRACT

In this thesis, which has an important place in Turkish literature in the novels of İpek Ongun's child contact were investigated.

In 2011, before İpek Ongun works with the University of Thrace, İpek Ongun's thesis as his works for children and young people in the direction of the thematic study was conducted to examine the problem.

Thesis the "Introduction" section, the subject of the study, purpose, significance, methodology, conceptual framework, assumptions, and limitations of coverage and data collection techniques is indicated.

In the second part of the thesis of Children's Literature in the world and in Turkey, without going into details about the given general information, then İpek Ongun's life, his literary personality and works of literature and their importance in the Turkish children and youth has been referred to.

The third section of the main part of our thesis, the İpek Ongun's of six novels in connection with the issue of children's perceptions of family, educational institutions and children's titles in the social environment have been investigated.

Six novels that are subject to review, except to the extent the relevance of the author's other works, has given an interview to a variety of newspapers and television and face-to-face interviews that we have done has benefited from.

The thesis "RESULTS" section of the novel emerged from the examination of cases related to child contact were evaluated.

At the end of the thesis the "References" section is a list of the sources used.

Key Words: Child, thema, Ogun, literature

ΑΙΛΕΜΕ...

TEŞEKKÜR

En başta emeğini benden esirgemeyen, her zor anımda yanımda olan anneme, kardeŐlerime, beni hiÇbir zaman yarı yolda bırakmayan halalarım ve ailemizin ınarı babaanneme teşekkürler. Kıbrıs'ta tanıdığım birbirinden kıymetli insanların başında gelen değerli yazar Stella Acıman ve BRT kanalının sevgili haber yönetmeni Mehtap Tekin, yeriniz her zaman özel ve doldurulmaz olacak, iyi ki hayatımdasınız. Tez formatında sabırla düzenlemelerime yardımcı olan sevgili Evrim Dalyan Eberdes'e teşekkür ederim. ocukluğumun yazarı, gençliğimin ilk romanlarının sahibi ve tez yazma sürecinde beni evinde ağırlayıp tüm sorularım içtenlikle cevap veren sevgili İpek Ongun'a desteği için sonsuz kere teşekkür ederim. Yüksek lisans döneminde fikirleri ve öğrenciye olan ilgisiyle övgüyü hak eden sevgili hocam Yard. Doğ. Dr. Ertuğrul Aydın'a teŐekkürlerimi sunarım. Son olarak değerli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Adnan Akgün, sizinle çalışmış olmaktan son derece mutlu ve gururluyum. Teşekkürler az gelir...

KISALTMALAR

Kigem: Kişisel Gelişim ve Araştırma Merkezi

Tüyap: Tüm Fuarcılık Yapım Anonim Şirketi

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Tezin Konusu.....	1
1.2 Tezin Amacı	1
1.3 Tezin Önemi.....	1
1.4 Yöntemi.....	1
1.5 Kapsam ve Sınırlılıklar.....	2
1.6 Veri Toplama Teknikleri	2
2 EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	3
2.1 Dünyada Çocuk Edebiyatı.....	3
2.2 Türkiye’de Çocuk Edebiyatı.....	6
2.3 İpek Ongun’un Edebi Kişiliği ve Türk Edebiyatı’ndaki Yeri ve Önemi.....	14
3 İPEK ONGUN’UN EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ROMANLARINDA ÇOCUK TEMASI.....	24
3.1 Aile İçinde Çocuk.....	24
3.1.1 Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkisi.....	24
3.1.2 Eğitimde Ailenin Çocuğa Etkisi.....	29
3.1.3 Aile Bireylerinin Çocuk Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	32
3.1.4 Aile Kurumları İçinde Çocuğa Uygulanan Psikolojik ve Fiziki Şiddet.....	38

3.2 Eğitim Kurumları İçinde Çocuk.....	44
3.2.1 Arkadaş Çevresinin ve Eğitimcilerin Çocuk Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	44
3.2.2 Eğitim Kurumları İçinde Çocuğa Uygulanan Psikolojik ve Fiziki Şiddet.....	52
3.2.3 Eğitim Sistemi Hakkında Yapılan Eleştiriler.....	53
3.3 Sosyal Çevre İçinde Çocuk.....	55
3.3.1 Yardımlaşma ve Arkadaşlık Duygusu.....	55
3.3.2 Yapılan Yanlışlardan Ders Çıkarma.....	61
3.3.3 Zorluklarla Mücadele Edebilme.....	73
3.3.4 Çocuğa Verilen Sosyal Sorumluluk Mesajları.....	78
3.3.5 Sevginin Çocuk Üzerindeki Etkisi.....	82
3.4 Rüyalar ve Hikayeler Aracılığıyla Çocuğa Verilen Mesajlar.....	85
3.4.1. Rüya Motifleri.....	85
3.4.2 Hikaye Motifleri.....	88
SONUÇ.....	94
KAYNAKÇA.....	98

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Tezin Konusu

Araştırmanın konusunu Mektup Arkadaşları, Kamp Arkadaşları, Afacanlar Çetesi, Yaş On Yedi, Bir Genç Kızın Gizli Defteri, Arkadaşlar Arasında (Bir Genç Kızın Gizli Defteri-2) adlı romanlarında çocuğun yeri, önemi ve roman dünyasına yansıyan çocuk algısı oluşturmaktadır.

1.2 Tezin Amacı

İpek Ongun'un Mektup Arkadaşları, Kamp Arkadaşları, Afacanlar Çetesi, Yaş On Yedi, Bir Genç Kızın Gizli Defteri, Arkadaşlar Arasında (Bir Genç Kızın Gizli Defteri-2) adlı romanlarında çocuğun nasıl ele alındığı, çocukların toplumdaki yeri ve genel olarak çocuk algısı incelenecektir.

1.3 Tezin Önemi

İpek Ongun'un romanları üzerine bugüne kadar ilmi bir çalışma yapılmamıştır. Bu altı eser üzerinde böyle bir çalışmanın yapılması çocuk algısının yazar tarafından roman dünyasına nasıl yansıtıldığının anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

1.4 Yöntemi

Yapılacak incelememizde İpek Ongun'un Mektup Arkadaşları, Kamp Arkadaşları, Afacanlar Çetesi, Yaş On Yedi, Bir Genç Kızın Gizli Defteri, Arkadaşlar Arasında

(Bir Genç Kızın Gizli Defteri -2) adlı romanları esas alınarak okura dönük eleştiri yöntemiyle incelenecektir.

1.5 Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışma Mektup Arkadaşları, Kamp Arkadaşları, Afacanlar Çetesi, Yaş On Yedi, Bir Genç Kızın Gizli Defteri, Arkadaşlar Arasında (Bir Genç Kızın Gizli Defteri - 2) adlı romanları ele alacak, yazarın diğer eserlerini içermeyecektir. Ancak konuyla ilgisi oranında yazarın diğer yazı ve incelemelerinden ve yine yazarla ilgili yapılan değerlendirmelerden yararlanılacaktır.

1.6 Veri Toplama Tekniği

Çocuğun edebiyatımızdaki yeri ve yazarın araştırmaya konu olan eserlerinin kaynak durumları araştırılacak ve incelenecektir. Mektup Arkadaşları, Kamp Arkadaşları, Afacanlar Çetesi, Yaş On Yedi, Bir Genç Kızın Gizli Defteri, Arkadaşlar Arasında (Bir Genç Kızın Gizli Defteri -2) adlı romanları okunarak içerik açısından değerlendirmeye uygun hale getirilecektir.

Bölüm 2

EDEBİ KİŞİLİĞİ

2.1 Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Edebiyatı

Dünyada çocuklar için yayınlanan süreli yayınlar ilk olarak Batı’da ortaya çıkmıştır. Avrupa’nın edebiyat kültürünün başlangıcına bakılırsa, çocuk edebiyatının, ninniler ve dönemin görmüş geçirmiş yaşlı kişileri tarafından anlatılan masallarla başladığı görülür. Teknolojinin gelişmediği, çok eski dönemler araştırıldığı zaman zaman hiç kitabın olmadığı görülecektir. Kabilelerdeki hikaye anlatıcıları kültürün, adetlerin, değerlerin ve tarihin birer koruyucularıdır. Masal anlatma geleneği, yüzyıllar boyu bir nesilden diğerine süregelmiştir. Masallar, toplumların geleneklerini ve inanışlarını aktarma konusunda önemli bir temel teşkil ettiği görülür. O devirlerde anlatılan hikayeler aslında büyükler içindi. Ancak çocuklar da bunları dinleyerek kendilerine uygun olanları benimserler.

Daha sonraları halk ozanları bu hikayeleri derleyip, toplumdan topluma taşırdılar. Balat yani şarkıyla hikâye anlatma, epik gibi halk masalı türleri de böyle oluşmuştur. XV.yy’da İngiliz matbaacı Caxton ilk defa büyükler için küçük cep masalları basar. Heyecan ve macera içeren bu kitapları İngiliz toplumunun halk tabakası okumaktadır. Üst kesim ise *Horn Book* adı verilen ve boynuzdan yapılmış koruyucuların içine yerleştirilmiş bakır levhalardan oluşan kitapları okurlardı.

XVIII.yy'a gelinceye kadar İngiltere'de aşırı dinci bir akım olan Quakerizm vardı. Bu akım çocukların son derece sıkı bir disiplinle yetişmesini savunan bir akımdı. Çocuklar için hazırlanmış kitaplar daha çok *İncil*'den kaynaklanan kitaplardı ve hikayelerin sonunun hep ölümlle bittiği görülmüştür. Bu çocuk kitaplarının, çocuklara karamsarlık ve dindarlık aşılamaktan başka bir işe yaramadığı görülmektedir.

Bu asırlarda Fransız hükümetinde, 14.Lul dönemine bakıldığı zaman, çocuk kitaplarının babası olarak görülen isim Charles Pearault'tur. Pearault, 1967 yılında halkın arasına karışarak, halkın kendi aralarında anlattığı masalları toparlayıp, çocukların anlayabilmesi için kısaltarak kitap haline getirmiştir. Bu toparlanarak kısaltılan kitapların arasında "*Uyuyan Güzel*" , "*Kül Kedisi*" , "*Parmak Çocuk*" , "*Mavi Sakal*" , "*Kırmızı Başlıklı Kız*" , "*Çizmeli Kedi*" gibi eserler görülür. Charles Pearault'un bu girişimi sayesinde, Fransa'da yaşayan çocukların da kendileri için yazılmış, derlenmiş kitapları olmuş olur.

Charles Pearault'un derlediği tüm bu kitapların ilk olarak İngiltere'de daha sonra da Almanya'da çevrililerinin yapılarak basıldığı görülür. John Newberry tarafından İngilizceye çevrilip, 1727 yılında "*Tales of Matter Goose*" adı altında yayınlanan bu çocuk kitapları sayesinde, İngiliz çocukları ve Fransız çocukları için yazarların bu alanda teşvik edildiği ve çocukları için yazılan kitaplarda artış görüldüğü dikkat çeker.

Çocukların okumaktan en çok zevk aldığı kitaplar arasında, yetişkinlerin daha çok okuduğu, Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* adlı eseri ve Jonathan Swift'in *Gulliver'in Gezileri* adlı kitapları benimserler. John Newbery'nin "A little Pretty Pocket book" isimli kitabının 1744 yılına kadar yayınlandığı görülür. XVIII.yy'ın ikinci yarısında Sarah Trimer ve diğer yazarlar başlamış olan bu öğretici geleneği sürdürürler.

Çocuk kitapları sözel geleneklerden beslenen ve derlenerek bir araya getirilen hikayelerdir. Ayrıca Joseph Jacobs tarafından derlenmiş olan Alman hikayeleri de mevcuttur. XIX.yy'da İngiliz Edward Lear'ın tekerleme tarzında yazdığı *Book of Non Sense* isimli kitabıyla dikkat çektiği görülür. Çocuk edebiyatına, çocuklara mutluluk ve yaşama sevinci aşıl原因 bu kitap, çocuklar tarafından sevilerek okunmuş ve güzel tepkiler almıştır.

Çocuk kitaplarındaki gelişme XIX.yy'a kadar yavaş olmuştur. Bu dönemde düşünceleri yaygınlaşan J.J.Rousseau'nun eğitim teorisi yanlış anlaşıl原因 ve pek çok didaktik içerikli eser ortaya çıkmıştır. XIX.yy'da çocuk kitaplarının konuları genişletilmiştir. Loise May Alcott'un *Küçük Kadınlar*'ı aile hikayelerini popüler hale getirmiştir. Robert Louisse Stevenson'un *Define Adası* da aynı etkiyi macera hikayeleri açısından yaratmıştır. XX.yy'ın başlamasından hemen önceleri Anna Swell'in *Siyah İnci* gibi hayvan hikayeleri ve Lewis Carroll'un *Alice Harikalar Diyarında* gibi fantaziler içeren kitaplar, o güne değin varolan kitap türlerini genişletmiştir.

XIX.yy sonlarına doğru özellikle küçük çocuklar için yazılan dergiler ortaya çıkmaya başlar. Çocuklar için yazılanların öğretici olmak zorunda olmadığına inanan Mary Mapes Dodge *St Nicholas* isimli derginin editörlüğünü yapar. XX.yy başlarında Lucy Sprague Mitchell'in *The Here and Now Story Book* isimli kitabı ile yetişkinler ilk defa çocukların küçük yetişkinler değil başka varlıklar olduğu fikriyle karşılaşır. Bu dönemde çocuk edebiyatındaki çeşitlilik genişlemeye devam etmiştir. Bu yüzyılın başlarında C.B. Falls'un *ABC* isimli kitabının resimleri kaliteli ağaç oyma tekniğinin örneklerini içermekte ve yeni gelişen teknoloji olanaklar resimli kitaplara yönelişi kolaylaştırmakta olduğu görülür. Rudyard Kipling, çocuklar için mizahın önemli olduğu görüşünü savunur. 1902'de yayınlanan *Just so Stories* adlı kitabı bugün de popülerdir. Beatrice Potter aynı yıl *The Story of Peter Rabbit* isimli kitabıyla edebiyata hayvan öykülerini sokmuştur. O zamandan itibaren de hayvan hikayeleri çocukların en sevdiği tür olmuştur. Daha sonra dünyanın tüm ülkelerinde çocuk edebiyatı örnekleri her gün biraz daha gelişerek ve artarak yayınlanmaya başlamıştır.

2.2 Türkiye'de Çocuk Edebiyatı

Türkiye'de Cumhuriyet öncesi dönemde, ilk kıyıtların Tanzimat döneminde yapılan çevirilerle başladığı görülür. Modern Türk Edebiyatı'nda çocuğun ve çocuk sorunlarının işlenmeye başlanması Ahmet Midhat Efendi'nin dönemlerine kadar gider. Ahmet Midhat'ın *Çengi* adlı romanında çocuğun korkutulmasına karşı çıktığı görülür. Tanzimat edebiyatında erkek, kadın ve çocuk kahramanlar, genelde eserlerin sonunda görücü evliliğinden dolayı kardeş çıkarlar ve intihar ettikleri görülür. Meşrutiyet'in ilanından sonra öğretmen okullarının açılmasıyla, daha çok

“çocukların şivelerini düzeltmek ve onları eğitmede işe yarayabilecek manzumeler hazırlamak” amacıyla çocuk kitapları hazırlanır.

Edebiyatımızda çocuklar için hazırlanan eski harfli çocuk dergilerine bakıldığı zaman, isimlerinin genellikle çocukların sevebilecekleri ya da çocuklarla ilgili şeyleri hatırlatabilecek isimlerden seçildiği görülür. Günlük gazetelerin aynı isimle çocuklar için çıkardıkları ekler (Mümeyyiz, Sadakat, Tercüman-ı Hakikat), okul yayınları (Numune-i Terraki, Debistan-ı Hired) gibi isimler ayrı tutulduğu zaman, dergi isimleri çocuk, etfal, mektep, tale, arkadaş gibi kelime gruplarının içinde yer aldıkları görülür.

Edebiyatımızda çocukla ilgili ilk eserler arasında XVII.yy’ın ünlü Divan şairlerinden birisi olan Nabi (1642-1712)’ kaleme aldığı *Hayriyye* adlı eserinde, oğluna öğütler vermeyi amaçladığı görülmektedir. Aynı dönemlerde yaşayan Sümbülzade Vehbi (1718-1809)’ nin *Lutfiye-i Vehbi* adlı mesnevilerden oluşan eserinin de oğluna ahlak ve görgü kurallarını öğretmek için yazmış olduğu görülür. İslami ahlak ve değerleri öğretmeyi amaçlayan bu iki eserin üslup, içerik ve psikolojik yönden çocuklara uygun olmadığı için, bu eserlerin çocuk edebiyatı içinde gösterilmeleri doğru karşılanmamaktadır.

Türk edebiyatında, çocuk edebiyatının ilk ürünlerinin de sözlü edebiyat içinde ortaya çıktığı görülür. Karagöz oyunlarının, Nasreddin Hoca fıkralarının, halk hikâyelerinin, şiirlerin ve masalların, tekerlemelerin, ninnilerin, kıssaların, destanların ve efsanelerin Tanzimat döneminden çok eskilere kadar uzandığı

görülür. Sözlü geleneğin içinde yer alan bu türlerin anlatıla anlatıla değiştiği ve geliştiği gözlemlenir. Tanzimat öncesi dönemde ne çocukların okumaları için yazılmış olan eserler hakkında ne de yetişkinler için yazılmış ancak daha sonraları çocuklar tarafından ilgi group çocuk edebiyatının ürünü olmuş eserler hakkında geniş çaplı bilgilerin olmadığı görölmektedir.

Tanzimat döneminden sonra, çocuklar için yazılan kitaplar, çeşitli eserler konusunda çok büyük bir atılım yapılmasa da, ufak bir değişiklik görölmüştür. Bu değişiklik, çocukları için yazılan eserlerin sayısında az da olsa bir artıştır. Çocuk edebiyatı eserleri arasında gösterilebilecek ilk eserler Tanzimat'ın ilânından 20 yıl sonra görölmeye başlanır. Çocuk edebiyatının temellerinin, 1859 yılında yapılan üç farklı çalışmayla atıldığı görölmüştür. Bu çalışmalar; şinasi'nin La Fontaine'den yaptığı fabl çevirileridir. Bu çevirilerin 1859 yılında şinasi'nin Tercüme-i Manzume adlı kitabında yayınlandığı göröülür. İkinci olarak Tanzimat sonrası Türk edebiyatındaki ilk örneklerinden, 1859'da yazmış olduğu *Nuhbetü'l-Etfâl* kitabının yazarı olan Kayserili Doktor Rüştü'nün, bu kitabın sonuna eklediği çocuk hikâyeleri, fablların tercümelere ve kısa hayvan hikâyeleri bu türün ilk örnekleri olarak gösterilebilmektedir. Son olarak da Yusuf Kamil Paşa'nın eğitirken eğlendirmek prensibiyle, 1859'da François de Salignac de la Mothe Fenelon'dan çevirmiş olduğu *Telemak (Tercüme-i Telemak)* adlı eserin de önemli bir çalışma olduğu görölmektedir. Fakat Tercüme-i Telemak adlı eserin, dilinin çok ağır olması sebebiyle, bu eserin çocuklara hitap etmediği görüşü vardır. Bir eserin çocuklara hitap ediyor olabilmesi için en temel kural olan, eserin dilinin anlaşılır olması gerekmektedir. Bu eserin de çocuklara hitap ediyor olabilmesi için dilinin

sade ve anlaşılır olması gerekmektedir. Bu yönden bakıldığı zaman, eserin çocuk edebiyatı ürünleri arasında gösterilmesi yanlış olur. Bu çalışmaları, 1863 yılından yayımlanmış olan Şinasi'nin "*Müntehabat-ı Eş'ar*" adlı şiir kitabının içinde bulunan iki tane telif fablın izlediği görülür. Kara Kuş Yavrusu ile Karga'nın Hikâyesi ve Arı ile Sivrisinek'in Hikâyesi bu fablara örnek olarak gösterilebilir. Daha sonraki yıllara bakıldığı zaman ilk çeviri çocuk kitapları, Recaizâde Mahmut Ekrem'in çevirisini yaptığı fabllerinden oluşan *Naciz* (1871) adlı eseri, Ahmet Mithat Efendi'nin Fransızca'dan dilimize çevirdiği kısa şiir ve hayvan hikâyeleri tercümeleri ve sonrasında Ziya Paşa'nın J.J. Rousseau'dan çevirisini yapmış olduğu *Emile* adlı tercüme eserlerin izlediği görülmektedir.

Bu ilk çeviri örneklerinden sonra, Şinasi'nin, Ahmet Mithat Efendi'nin ve Muallim Naci'nin dönemin ağır dilininin dışına çıkarak, sade ve anlaşılır bir dille manzum fabller yazdıkları görülür. Ziya Paşa'nın çevirisini yaptığı J.J.Rousseau'ya ait olan *Emile* adlı eserde çocukluk anılarına ayırdığı bölüm ve Muallim Naci'nin sekiz yaşına kadar olan çocukluk anılarının içinde olduğu *Ömer'in Çocukluğu* (1899) kitabı da o dönem çocuklarının beğenerek okudukları eserler arasında gösterilebilir. Bu eserlerin bazı bölümlerinin, ilkokul ve ortaokul ders kitaplarına alıntı olarak girdiği de görülmektedir.

Dünya çocuk klasikleri arasında yer alan bazı eserlerin, Tanzimat döneminde dilimize çevrildiği görülür. Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği *Telemak* adlı eser, bu dönemde çevirisi yapılan ilk eserdir. Çeviri dilinin oldukça ağır olduğu bu eseri, çocuk kitapları arasında göstermek doğru olmaz.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, eğitime büyük önem verilmiştir. Bununla birlikte okur-yazar oranında ve öğrenci sayısında hızlı bir artışa rastlanmıştır. Ancak artan okur-yazar oranına rağmen, çocuk edebiyatında ve çocuk kitaplarında büyük bir değişim görülmemiştir.

Şûrâ-yı Ümmet gazetesinde 1908 yılında, çocuklar için yazmanın ve çocuk edebiyatının önemini vurgulayan bir yazı kaleme alınmıştır Ali Nusret (1874-1919) tarafından kaleme alınan bu yazı çocuk edebiyatının gelişmesi gerektiğini konusunda büyük öneme sahiptir. Darümuallim Müdürü olan Satı Bey çocuklarla ilgili eserlerin eksikliğini ve çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmaların yetersizliğini giderebilmek için bazı girişimlerde bulunmuştur. Dönemin şairlerinden çocuklara yönelik şiirler yazmalarını isteyen Satı Bey'in, çocuklar için olan bu isteğine İbrahim Alâettin Gövsa 1911 yılında *Çocuk Şiirleri* adlı eserini çıkararak, Ali Ulvi Elöve de 1912 yılında *Çocuklarımıza Neşideler*'i yazarak cevap vermişlerdir. Satı Bey, *Çocuklarımıza Neşideler* için 1911 yılının Şubat ayında bir sunuç yazmıştır. Bu yazıda çocuk edebiyatının önemini vurgulamış ve çocuklar için yazılan eserlerin yetersiz oluşundan bahsetmiştir. Cumhuriyetten önce edebiyatımızda, İbrahim Alâettin Gövsa da "çocuk edebiyatı" terimini kullanan yazarlarımızdandır. Tedrisat Mecmuası'nın 48. ve 50. sayılarında Gövsa'nın "*Çocuk Edebiyatı*" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 1920'li yıllardan öncesine bakıldığında, anaokulları açmaya yönelik bir takım girişimlerin olduğu görülür. O dönemler Maarif Nazırlığı yapan Ahmet Cevad'ın, 1917'de kaleme aldığı "*Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı*" adlı kitap çocuklar için yazılmış ve çocuk edebiyatı ürünleri içinde gösterilmeye değer bir eserdir. Cumhuriyetin 1925-1929

yılları arasında görev yapmış olan Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati Uğural, çocuklar ve gençler için dönemin ünlü edebiyatçılarına, çeşitli kitap ve dergiler hazırlattırıldığı görülür.

Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatı ve çocuklar için eserlerin üretilmesi için farklı girişimlerin de olduğu görülmüştür. Bu dönemde normal yayım yapan bazı dergilerin, çocuklar için özel sayı hazırladıkları görülür. Bu özel sayılarda çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerin eksikliğinden, sanatçıların bu alana yeterince ilgi göstermemelerinden bahsedilmiştir. İlki 1937 yılında yapılan 1. Yayın Kurultayı, ikincisi ise 1975 yılında yapılan 2. Yayın Kurultayı çocuk edebiyatına katkı sağlamak açısından dikkat çeken olaylardır. Ayrıca o dönemler yine çocuk edebiyatıyla ve çocuklar için üretilmiş eserler hakkında düzenlenen seminerler ve sempozyumlar da büyük öneme sahiptir. Çocuklarla ilgili kaliteli eser sahiplerine verilen ödüllerin de çocuk edebiyatının gelişmesine katkı sağlaması ve yazarların bu konuda teşvik edilmesi açısından büyük öneme sahip olduğu görülür.

Cumhuriyet Dönemi yazarlarından Eflatun Cem Güney (doğ. 1896) ise mesleği gereği Anadolu'yu dolaşırken topladığı folklor malzemesini, daha sonraki halk ozaları incelemelerinde kullanır. Halk öykü ve masallarını, efsanelerini, yapı ve havalarını bozmadan yeniden işler. Günümüz masal yazarı olarak tanınan Güney, *Açıl Sofram Açıl* kitabındaki masalları ile Danimarka'daki Hans Christian Andersen Medal Kurumu'ndan Andersen Payesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Yazını Sertifikası alır (1956). *Dede Korkut Masalları* kitabına aynı armağan 1960'da ikinci kez verilir. *Dertli Kaval* (1941), *Halk Şiiri Antolojisi* (1947). *En Güzel Türk*

Masalları (1948), *Bir Varmış Bir Yokmuş* (1956), *Nasrettin Hoca* (1957), *Evvel Zaman içinde* (1957), *Aşık Garip* (1958), *Kerem ile Aslı* (1959), *Tahir ile Zühre* (1960) v.b. yazarın bu alanda yayınladığı halk öyküleridir. Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatı alanında bir diğer önemli isimler ise Rakım Çalapala, Halide Nusret Zorlutuna ve M. Faruk Gürtunca'dır. Rakım Çalapala, Yavrutürk ve Çocuk Haftası dergilerinin yöneticiliğini yapmıştır. Halide Nusret Zorlutuna ise çocuklar için, Çocuk Haklarını Müdafaa Cemiyeti'nde ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nda uzun yıllar hizmet vermiştir. Mehmet Faruk Gürtunca ise çocuklar için yazmış olduğu şiirler ile dönemde dikkat çekmiştir.

Cumhuriyet sonrası çocuk edebiyatı hakkındaki çeşitli kaynaklara bakıldığı zaman, çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi ile ilgili, en fazla üç-beş sayfanın şair-yazar-eser isimleriyle geçirildiği de görülmektedir.

Roman ve öykü türünde Mehmet Şeyda (doğ. 1919) bu kuşağın son temsilcilerindendir. *Bir Gün Büyüyeceksin* (1956) adlı romanı 1964'de Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı, birincilik ödülünü alır. *Şeytan Çekiçleri* (3. baskı 1976), *Çikolata* (1967), *Düşleme Oyunu* (1979) çocuklara, kendi yakın çevrelerini ve dünyayı gözlemlere dayanarak çözümlene ve kavramayı öğretecek, ruhsal açıklamalarla dolu, neşeli romanlardır.

1970'lerde Türk çocuk yazını hızla gelişen bir süreçle roman, öykü, masal, şiir az da olsa oyun türünde bir sıçrama gösterir. Ağırlık merkezi sınıf çatışmasına dayanan, işçi-köylü, köy-kent sorunlarını içeren konular çoğunluğu oluşturur.

Çocuk kitabı yayınlayan yayınevleri sayısında da önemli bir artış görülür. Çok partili siyasal düzenin yansıdığı bir yayın yaşamı oluşmaya başlar. 1975 yılında çeviriler, özellikle öykü ve roman türünde oldukça yüksek bir oranda sürmektedir.

Kahramanlarını önceleri, çocuklar ve hayvanların oluşturduğu resimli küçük öyküler yayınlayan öğretmen-yazar Gülten Dayıoğlu (doğ. 1935), *Fadiş* (1970) adlı romanıyla çocuk edebiyatına giriş yapar. *Dört Kardeştiler* ve *Suna'nın Serçeleri* (1974) adlı kitaplarıyla saf ve iyimser yazma yöntemini bırakmakta, daha gerçekçi olmaya çalışarak yurt dışındaki işçi sorunlarına yönelir. *Yurdumu Özledim*, (1977) çocuk edebiyatında bu sorunu içeren ilk denemesidir. Bu sorunu toplumsal gerçekçilik açısından başarı ile işleyen yazar Yüksel Pazarkaya (doğ. 1940)'dır.

Prof.Dr. Sedat Sever, çocuğun gelişimine katısı sağlaması açısından çocuk edebiyatı ürünlerinin temel amacını şu şekilde açıklar; "...çocuklara duyarlılık kazandırmak, onların güzele yönelik duygularını geliştirmek, ...düşünce evrenini genişletmek, onlara yaşam ve insan gerçeğine ilişkin sanatçı duyarlılığıyla kurgulanmış ipuçları sunmak, anadilinin kullanım olanaklarını sezdirmek ve onları yazılı kültürle sürekli etkileşim kurabilen bireyler kılabilmeektir."

Sedat Sever, çocuğun topluma kazandırılması gerektiğini ve bunun için çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun duygu ve düşünce dünyasına hitap etmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak baktığımız zaman geniş kapsamlı bir Türk çocuk edebiyatı tarihinin yazılması konusunda, bugün için mevcut çocuk edebiyatı için yazılmış olan eserler ile çocuk edebiyatı tarihine ışık tutacağı düşünülen ve eserlerde çocuk temasına diğerlerine göre daha fazla yer ayrılmış olan şu çalışmaların da faydası olacaktır: *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı* (İbrahim Kıbrıs), *Çocuk Edebiyatı* (Haz. Mustafa Ruhi Şirin), *Çocuk Edebiyatı* (Tacettin Şimşek).

Edebiyatımızda etkili, uzun süre ses getirecek ve üzerinde özenle çalışılmış bir Türk Çocuk Edebiyatı Tarihi yazılmaması, bu hem cumhuriyet öncesindeki çocuk edebiyatıyla ilgili hem de cumhuriyet sonrasındaki Türk çocuk edebiyatının gelişimi ile ilgili yapılan çalışmaların daima eksik kalacağı ve bazı ufak tefek yanlışları içinde barındıracağına göstergesidir.

2.3 İpek Ongun'un Edebi Kişiliği, Türk Edebiyatı'ndaki Yeri ve Önemi

1942 yılında Ankara'da doğmuştur. 1961 yılında Amerikan Kız Koleji, Edebiyat bölümünden mezun olan Ongun daha sonra New York'ta Tiyatro Eleştirme eğitimi almıştır. Türkiye'de Doğan Kardeş, New York Times ve Life gibi yayın organlarında bir süre çalışmış ve çeşitli konularda birçok çevirisi yayımlanmıştır. Yazı yaşamına 1980'de yayımlanan *Mektup Arkadaşları*'yla başlar. Sonrasında *Kamp Arkadaşları* ve *Afacanlar Çetesi* adlı kitaplarıyla çalışmalarını sürdürür. Bunları izleyen *Yaş On Yedi* ve *Bir Genç Kızın Gizli Defteri* adlı eserleriyle çocukluktan gençliğe geçiş dönemi için yazılmış romanlardır. Bu romanlarından sonra gençlere yaşama kültürü ve kişisel gelişim gibi konularda yardımcı olabilmek amacıyla üç eser yazar. Bunlar *Bir Parlıdır Yaşamak*, *Bu Hayat Sizin*

ve *Lütfen Beni Anla* adlı kitaplardır. *Bir Parıltıdır Yaşamak* adlı eseri 1991 yılında TÜYAP'ta "Altın Kitap Ödülü" ne layık görülür. Ayrıca gençler için yaptığı bu çalışmadan ötürü kendisine Rotary Kulübü tarafından "1995-1996 Meslek Hizmetleri Ödülü" verilmiştir. 1998 yılında Oriflame firmasının 250.000 kişilik bir halk jürisine yaptırdığı anket sonucu yılın en başarılı kadın yazarı seçilmiştir.

Bu çalışmalarından sonra tekrar romana dönen Ongun, *Bir Genç Kızın Gizli Defteri*'nin devamı olan *Arkadaşlar Arasında, Kendi Ayakları Üstünde, Adım Adım Hayata, İşte Hayat, Şimdi Düğün Zamanı, Günler Akıp Giderken, Hayat Devam Ediyor, Ya Sen Olmasaydın, Taşlar Yerine Otururken, Yoksa Hayat Gençken Daha Mı Zor* eserlerini kaleme alır. İpek Ongun'un yazma dili oldukça sade, çocukların ve gençlerin okdukları zaman kolay anlayabilecekleri bir dildir. Ağır, süslü ve sanatlı anlatımlara eserlerinde yer vermez.

Sabah gazetesindeki yazılarını *Yarım Elma Gönül Alma* ve *Sabah Pırıltıları* adlı iki kitapta topladı. Evli ve iki çocuk annesi olan İpek Ongun yazı hayatını halen Mersin'de sürdürmektedir.

İpek Ongun, kendi romanlarını, çocuklar ve ilk gençlik dönemi için yazdığını belirtmiştir. Onlara kitap okumayı sevdirmek ve bunun alışkanlık haline gelebilmesi için olabildiğince sade yazdığını dile getirir. Kendi kitaplarıyla okumayı seven ve bunu alışkanlık haline getiren çocukların ve gençlerin daha sonra dili ağır olan yazarlara yönelebileceğini söyler. Bunu da şu şekilde açıklar : "Toplama çıkarmayı bilmeyen birine cebir problemi çözdürülmez, benim hedefim

önce okumayı sevdirmek ve bunu alışkanlık haline getirmektir. Bu yüzden olabildiğince sade yazmaya gayret ediyorum.” (Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü’ndeki bir konuşmasından)

İpek Ongun eserlerinde çocuğu içten güçlendirmeyi, kitabı kapattığı zaman hayatla ve kendisiyle ilgili birşeyler öğretmeyi amaçlar. Çocuğa arkadaş seçerken, dostluklar kurarken nelere dikkat etmesi gerektiğini, didaktik olarak değil de, romanların içine kurguladığı olaylarla verir. Eserlerinde çocuğa birşeyi öğretirken, çocuğun üzerinde yaptırım kurmamış, bunu olaylardan ders çıkartarak çocuğun kendisinin algılamasını sağlar.

İpek Ongun, çocuğu ve genci daha yakından tanıyabilmek için, sorunları ve gerekli çözümleri birebir onların ağzından dinler. Bu şekilde kuşaklar arasındaki farklılıkları, farklı şehirlerdeki çocukların, gençlerin birbirinin sorunlarını okuyarak yalnız olmadıklarını anlamalarını ve bir başka çocuğun, gencin aynı soruna nasıl çözüm ürettiğini görmelerini sağlamış olur. Bunu kendisine gelen mektupları topladığı *Lütfen Beni Anla* adlı kitabında görmek mümkündür.

Lütfen Beni Anla kitabında mektup gönderen bir gencin çocukluğunda anne-babasının sürekli kendisine “sessiz bir çocuk, büyüklerin lafına hiç karışmaz, kısık sesle konuşur” demeleri yüzünden üniversitede hep pısırik, içine kapanık ve kısık sesle konuşan ve özgüvensiz biri olduğunu dile getirir. Bunu farkedene üniversite hocası ise onun çeşitli kitap, dergi ne bulursa okuması gerektiğini ve bir toplulukta konuşurken sesini biraz yükseltmesi gerektiğini öğütler. Ayrıca yıllardır kendisiyle

yaşayan ailesinin onun bu durumunu fark edemeyişine, çok kalabalık bir öğrenci grubunun içinde öğretmeninin onu farkedişine üzülür.

İpek Ogun, ileride çocukta özgüven eksikliği ve içe kapanıklılık olmaması için çocukluğun ilk günlerinden itibaren ona sevgi ve güven duygusunun aşılması gerektiğini vurgular. Bazı ailelerin bu konuda aşırı hoşgörülü davranmalarını, çocuğunun her istediğini yapmalarını ve onun herşeyi kırıp dökmesine izin vermelerinin ise yanlış ve itici bir davranış olduğunu vurgular. Ogun, çocuğu gerektiğinde disiplin altına almak gerektiğini vurgular ancak disiplinin bir cezalandırma olmadığını, bir eğitim olduğunu da altını çizerek.

Çocuğa “Sen bir hata yaptın, seni sevmiyorum.” değil de “Sen bir hata yaptın ancak senin böyle davranışlarda bulunmanı sevmiyorum.” demenin daha mantıklı olacağını söyler. Yani çocuğa kendisinin değil de yaptığı şeyin kötü olduğunu, kendisini değil de yaptığını sevmiğimizi söylemek daha sağlıklı olacaktır.

Kitapta bazı ailelerin çocuklarına “İyi not alırsan seni çok severim.” dediğinden bahsedilmektedir. Ancak çocuğa “İyi not alırsan seni çok severim.” yerine, “iyi notlar almasan da yine seni çok seviyor ve yanındayız” demek daha doğru olacaktır. Aksi durumda çocuk karşılıksız sevilmediğini düşünecektir.

Bazı ailelerin çocuklarını başkalarının çocuklarıyla kıyaslamalarının ileride çocukta büyük travmalara ve içe kapanıklılığa ya da aksine aşırı saldırganlığa yol açabileceğinden bahseder. Çocuğa “bak falancanın oğlu senden daha akıllı ve

çalışkan” yerine “seni olduğun gibi kabul ediyor ve seviyoruz” demek daha faydalı olacaktır.

Çocukların, büyüklerden en çok şikayet ettiği konular fikirlerine değer verilmemesi ve “yeni yeni icatlar çıkarma, annenin çocuğu babayla korkutması, sen zaten hiçbir şeyi beceremezsin, karnende neden hepsi iyi de pekiyi değil, öğretmen sana kızdıysa kesin bir kabahat işlemişsindir sen...” gibi gurur kırıcı ve sevgiden uzak laflar edilmesidir. Bu durumda çocuk yalnız kalır ve aileden uzaklaşarak çevreden gördüklerini benimsemeye başlayacaktır. Bu durumda çocuk aileye “Beni seviyor musun?” der ve “elbette” cevabı alır. Buna cevap olarak çocuk da “öyleyse göster” der ve ailenin tıkandığı görülür.

İpek Ongun burada ailenin çocuğa sevgisini nasıl gösterebileceğinden çocuklardan gelen mektuplarla cevap verir. Ongun bunu yaparken didaktik bir şekilde, şu kurallar çerçevesinde davranın demez, bizzat çocukların yaşadıkları olayları onların kaleminden gözler önüne sererek sunar. Kitapta, çocuklar hatalar yaptıklarında ailelerinden özür dilediklerini ancak anne-babaların onları kırıp, üzdükleri zaman bir kere olsun özür dilemediklerinden bahseder. Yazar, yetişkinlerin, aile bireylerinin belki gururdan özür dilemiyor olabileceğine ama çocukların hiç mi gururunun olmadığına, bunun düşünülmediğine dikkat çeker.

Ongun’a gelen mektuplarda, çocuklar annelerinin, babalarının doğum günlerini hatırlamadığından şikayetçidir. Hatırlansa bile büyük hediyelere gerek olmadığını, sarılarak öpmelerinin yeterli olabileceğini belirtirler.

Ongun'un eserlerinde çocuğa saygıdan sıklıkla bahsettiği görülür. Kimilerinin “alt tarafı çocuk, anlamaz ne olacak” laflarının ne kadar boş olduğunu, insana saygının çocuğa saygıyla başlayacağını vurgulandığına dikkat çekilir.

Ebeveynlerin çocuklara söylediği en klasik laf “elalemin çocuğu büyüyünce doktor olmak, mühendis, öğretmen olmak ister, sen ne olacaksın?” gibi aşağılayıcı kıyaslamalar yerine çocukla ileride ne olmak istediği tartışılabilir. Bunu çocuk o yaşlarda algılamayabilir ancak büyüdüğü, genç olduğu zaman hafızasında bu durumun ortaya çıktığını ve meslek seçiminde ailenin bu laflarının birey üzerinde kötü bir etki yarattığını görülebilir.

Ongun, eserlerinde çocuklarda karar verme özgürlüğünden de bahseder. Ongun, *“Çocuklara karar verme özgürlüğü tanınmalı ve sonuçları ne olursa olsun bundan öğrenerek ders almaları sağlanmalıdır. Öfkeliyse bunun sebepleri araştırılmalı, her sinirli davranışı “terbiyesizlik” olarak algılanmamalıdır”* der.

Çocuğa “hırkanı giy, kazağını giy yoksa üşür hastalanırsın.”denildiği zaman doğrudur. Zira soğukta hırka, kazak giyilmezse üşütülür ve hastalanılabilir. Ancak çocuk tüm bunların hepsini değil de sadece hırkasını giydip üşümediği, hastalanmadığı zaman anne-babaya “Gördün mü bak bir tek hırkamı giydim ve üşümedim, hastalanmadım” diyebilmeli, ailenin de çocuğun bu tepkisine ılımlı olması gerektiği vurgulanır. Her zaman ailenin değil çocuğun da haklı olduğu zamanlar olabilir. Bu hakkı çocuğa yaşatmamız gerekir.

Çocuklar ailelerinden bir konuda izin istediklerinde aldıkları genelde cevap “Hayır”dır. Oysa onların beklediği bu “Hayır”ın sebepleri. Neden hayır dediklerini onlara mantıklı bir şekilde açıkladıkları zaman sorun olmayacak. Bu soruya verilen cevabın “şimdi küçüksün büyüyünce anlarsın” olması çocukları daha da çıkmaza sokup öfke duygusunu körüklemektedir.

İpek Ongun’un Lütfen Beni Anla adlı eserinde, gelen mektuplardan da anlaşılacağı üzere çocukların en çok üzüldüğü, kırıldığı konular anne-babalarının sinir anında ettikleri beddualar ve küfürlerdir.

Bunlar “Bir tane çarparsam bir de yer çarpar, Allah tez zamanda canını alır inşallah, Kes sesini yoksa gebertirim, Şimdi seni ayaklarımın altına alırsam kemiklerini kırarım...” Bu lafların işitildiği bir ailede büyüyen çocuğun ileride kendi çocuklarına nasıl davranmaları beklenir?

Bu soruya İpek Ongun şu şekilde cevap verir; “Dayak yediysek dayak atmayalım, saygı görmediyse, saygı gösterelim. Bize güvenmedilerse, bir çocuklarımıza güvenelim. Bize sarılıp öpmedilerse, biz sarılıp onları bol bol öpelim. Bizi iyi yetiştiremedilerse, biz onları en iyi şekilde yetiştirmeye gayret edelim.”

Ongun’a gelen mektuplarda, kız çocuklarının babalarından onları anlamalarını istedikleri anlaşılır. Daha yumuşak, daha az sinirli ve daha yakın olmalarını isterler. Çocukların ebeveynlerden tek istediği “bizlere güvenin ki, biz de kendimize güvenebilelim.”

Kitapta ayrıca ailelere tavsiyelerde bulunulur. Çocuğu ev-okul-ödev üçgeni içine sıkıştırmamak gerektiği, onunla sosyal vakitler geçirilip, özel anların paylaşılması hususuna işaret edilir. Bir ödev veya yapmasını istediğimiz başka bir konuda “yapmazsan ceza veririrm” yerine, “yaparsan ödöl alırsın”ın daha sevecen olduğu görüşü vardır. Ailelerin çocukları eğittiği gibi, çocukların da aileye öğretebileceklerinin unutulmaması gerektiği, kitapta gelen mektuplarla desteklenir. Kitabın sonunda da uzmanların ileride lider bir çocuk yetiştirebilmek için belirlediği sekiz temel kuraldan bahsedilir.

Kısacası kitap çocukların gençlerin yaptığı hatalar karşısında anne-babalarından nasıl davranmalarını beklediğini bizzat gençlerin ve çocukların ağzından, onların gönderdiği mektuplarla anlatan, geleceğin anne-babalarına yol gösterici özelliği taşıyan bir kitaptır.

İpek Ongun’un yazın hayatına bakıldığında *Lütfen Beni Anla* kitabı diğer kitapları için bir örnek teşkil eder. Yazarın diğer tüm kitaplarında çocukların ve gençlerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunlarla ilgili yazara yazdıkları mektuplar, *Lütfen Beni Anla* adlı kitabının oluşmasını sağlamış, sorunların ailelere aktarılması ve bu sorunların çözüm süreci ise yazar İpek Ongun tarafından derlenip diğer kitaplarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu açıdan baktığımız zaman yazarın en büyük ilham kaynağının çocuklar ve ilk gençlik dönemini yaşayan gençler olduğu söylenebilir.

Okumanın ve yazmanın önemi hakkında ise İpek Ongun şöyle söyler ; “Okumak bize ufuklar, pencereler açar, bilgilendirir, başka hayatları, kültürleri gösterir

dolayısıyla hoşgörü sahibi oluruz. Yazmaksa, anı defteri tutan için, hayatı bir kez daha yaşamaktır. Yaşanan olayları daha tarafsız bir gözle görebilmemizi sağlar”

Eserleri

Mayanın Günlüğü- Haydi Tanışalım

Mayanın Günlüğü- İşte Benim Ailem

Mayanın Günlüğü- Güzel Bir Gün

Mayanın Günlüğü- Haydi Oyuna

Mektup Arkadaşları (1980)

Kamp Arkadaşları (1982)

Afacanlar Çetesi (1988)

Yaş Onyeddi (1987)

Bir Genç Kızın Gizli Defteri (1990)

Bir Pırıltıdır Yaşamak (1991)

Bu Hayat Sizin (1993)

Lütfen Beni Anla (1995)

Arkadaşlar Arasında (1997)

Yarım Elma Gönül Alma (1999)

Sabah Pırıltıları (2001)

Duyarlı Davranışlar (2005)

Kendi Ayakları Üstünde (1998)

Adım Adım Hayata (2000)

İşte Hayat (2002)

Şimdi Düğün Zamanı (2004)

Hayat Devam Ediyor (2006)

Günler Akıp Giderken (2008)

Ya Sen Olmasaydın (2010)

Taşlar Yerine Otururken (2011)

Yoksa Hayat Gençken Daha mı Zor? (2013)

Bölüm 3

İPEK ONGUN'UN ROMANLARINDA ÇOCUĞUN YERİ, ÖNEMİ VE ROMAN DÜNYASINA YANSIYAN ÇOCUK TEMASI

3.1 Aile İçinde Çocuk

3.1.1 Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkisi

Çocuğu ele alan diğer romanlarında ele almadığı bir konu olan boşanmanın çocuk üzerinde bıraktığı etkinin, travmanın ve çocuğun bu durumla mücadelesi gözler önüne serilmiştir. Çocuğun anne ve babasının ayrılma durumunu kabullenme süreci ve bu süreç içinde ailenin ve çevrenin çocuk üzerindeki etkisinin irdelendiği görülmektedir.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra, anne ve babasının boşanacağını öğrendiğinde buna inanmak istemez. Bunu gururuna yediremeyip, okuldaki herkesin bu durumdan haberdar olunca ona acıyacaklarını düşünür. Serra boşanma olayını öğrendiği o gece çok üzülür, dualar eder. İleride, kendisi evlenince asla boşanmayacağını ve çocuğunu anne ve babasının onu üzdüğü gibi üzmeye hakkı olmadığını düşünür. Boşanacaksa bile bunu anne ve babasının yaptığı gibi pat diye açıklamak yerine, çocuğuna daha farklı şekilde açıklamayı düşünür. O geceden sonra Serra hastalanır ve günlerce sakinleştiriciler verilerek sürekli uyur. Günler sonra kendine geldiğinde durumu annesine sorar o da ağır depresyon ve şok

geçirdiğini söyler. Serra daha sonra kuzeni Sırma ve Çeşme'deki arkadaşları yardımıyla durumu kabullenmeye ve bununla yaşamayı öğrenmeye çalışır.

Serra'nın ve annesi ilk defa gece dışarıya yalnız çıkacaklardır ve Serra bu korkusunu dile getirir. Annesi ise artık buna alışmaları gerektiğini ve ilk günden cesaretsiz olurlarsa bunun hep böyle gideceğini söyler. Bu şekilde Serra'yı cesaretlendirmeye çalışır. Anne-kız cesaretlenip tiyatroya giderler. Dönerken taksi bulmakta oldukça güçlük çekip arabesk müzik çalan ve oldukça hızlı giden bir taksiyle korkarak eve gelirler. İlk gecelerini sorunsuz atlattımlardır. Burada boşanma sonrası özgüvenin kaybedilmesi gerektiği, başlarında bir baba yoksa bile hayatın devam ettiği ve güçlü olmaları gerektiği mesajı vardır. Çocuğun karamsarlığa kapılmasını önlemek ve onu yalnızlığa itmeme ve özgüven kazandırmak duygusu dikkat çeker.

Ankara'ya geldiklerinden beri Serra babasıyla bir türlü görüşmemiştir ve nihayet babası ile bir Cumartesi günü buluşmak için sözleşirler. Serra özene bezene hazırlanır ve babasının onu evden alacağı saati bekler. Bu sırada babasıyla buluşacağı için annesine ihanet ettiğini düşünür ve annesinin evde yalnız oturacak olmasına üzülür. Serra annesine türlü fikirler üreterek onu gezmeye gitmesi veya eve misafir çağırması için ikna etmeye çalışır. Annesi ise Serra'nın bu çabasının sebebini fark eder. Anlar ki kızı onun evde yalnız kalmasını istememektedir ve babasıyla vakit geçirirken kendisinin üzüleceğini düşünmektedir.

“ Ben gezmelere giderken, hele hele de babamla giderken annemi evde boynu bükük bırakmayı içime sindiremiyorum. “ diye düşünür Serra.

“ - Niye böyle birden bire beni bir yerlere yollamak istiyorsun?

Yani ben gideceğim de... evde sıkılmayasın diye.

Ömürsün Serra! Sanki ben evde hiç yalnız kalmamışım gibi konuşuyorsun. Sen arkadaşlarınla çıktığında ben de bazen evde yalnız kalmıyor muyum? Bak canım, bütün hafta yapmam gereken bazı işler birikti. Dolapların düzenlenmesi lazım. Yazılacak mektuplar var, ayrıca da dağlar gibi ütü beni bekliyor. Onun için sen beni düşünme, güzel güzel babanla eğlenmene bak. Birbirinizi görmeyeli uzun zaman oldu, oysa biz seninle birlikteyiz. Ben bu ıvırzıvır işleri ancak hafta sonu toparlayabilirim. Pazartesi oldu mu, biliyorsun ancak evden işe, işten eve koşuyorum, başka işlere vaktim olmuyor.”

(Ongun, 2004, s.153)

Saatler geçer ve Serra sıkılıp üzerini değiştirir. Babası tam dört saat sonra arayarak Serra ile olan randevusunu işlerinin yoğun olmasından dolayı unuttuğunu söyler. Serra ise buna daha çok sinirlenir ancak telefonda babasına karşı sinirini belli etmeden oldukça sakin bir şekilde konuşur. Annesine ağlayarak ve sinir içinde bir baba kızıyla görüşmeyi nasıl unuttur, hem de hiçbir sebep yokken nasıl unuttur diye sitem eder:

“Bir de tutmuş lütuf yapar gibi, yarın buluşalım istersen, diyor. Sanki ben çok bayılıyorum da onunla birlikte olmaya. Ben de yarın, seninle sinemaya

gideceğimizi, Ayşegül'ün geleceğini, tıpkı onun yaptığı gibi aklıma gelen tüm mazeretleri sıralayıverdim.”

“Yani babana yalan söyledin.”

“Ona yalan da söylenir, her şey de yapılır. Ondan nefret ediyorum. Aptallar gibi süslenip, onca saat beklememe neden oldu. Nefret ediyorum ondan, sen de tutmuş, yalan söyledin diyorsun.”

(Ongun, 2004, s. 156)

Annesi ise ona babasının kötü bir insan olmadığını ancak bazı sorumsuz davranışları olduğundan bahseder. Ondan nefret etmemesini ve onu öyle kabullenmesi gerektiğini söyler. Bunca zaman aralarında kendisinin olduğunu ve babasının sorumsuz davranışlarını hep örtbas ettiğini ama artık babasıyla yüz yüze olduğunu ve onu tanımaya çalışması gerektiğini ve böylece ona sinirlenmeyeceğini söyler. Çünkü bu babasının huyudur ve değişmeyecektir:

“Baban aslında kötü bir insan değil ama bazı huyları var ki, birlikte yaşamayı güçleştiriyor. Böyle olmasa ondan ayrılmak ister miydim hiç? Beni yıllar boyu en çok üzen sorumsuzluğu olmuştur. İşte şimdi sen de bunu yaşıyorsun. Bugüne kadar hep ben aranıza girip, babanın huyunu sana sezdirmemeye özen gösterdim. Sırf sen incinme diye. Ama artık aranızda yokum, sen babanla yüzyüze geliyorsun. Daha fazla kırılmamak için onu tanımalısın ve olduğu gibi kabul edip, fazla bir beklenti içine girmemelisin. Seni sevmediğinden değil bu yaptıkları. Aslında boşanmayı isteyen benim, o benden boşanmak istemedi. Beni de kendi anlayış ve ölçülerine

gore seviyordu, tıpkı seni de kendi kapasitesine gore sevdiği gibi. Yani sakın seni sevmiyor sanma. İnan bana, seni sevebileceği kadar seviyor ama dedim ya, bu bir insanın huyunu, kişiliğini değiştirmez. O neyse odur. Senin baban da seni seviyor ama sorumsuz davranışlarının seni kırabileceğini düşünemiyor. Sorun da buradan çıkıyor zaten.”

(Ongun, 2004, s. 157)

Serra ise annesini bir kez daha takdir eder. Demek ki annesi bunca yıl babasının sorumsuzca davranışlarını, hatalarını ondan gizlemeyi başarabilmiştir. Serra, annesi ile babasının neden boşanmaya karar verdiklerini, ikisinin de ayrı dünyaların insanları olduğunu şimdi daha iyi anlarıdır.

Serra başka bir akşam babasıyla buluşup babasının arkadaşlarının evine yemeğe gidecektir. Babasının arkadaşlarını son derece farklı bulur ve annesinin arkadaş çevresiyle kıyaslar. Saat oldukça geç olmasına rağmen babası Serra'nın erkenden evde olması gerektiğini düşünmez ya da gecikeceklerini arayıp da Serra'nın annesine bildirmez. Serra bilir ki annesi uyumayıp onu merak etmektedir. Babasının arkadaşları da aynı babasının düşüncesinde insanlardır. Serra babasıyla annesinin onu merak etmesine gerek yok derler. Serra bu duruma şaşırır, demek insanlar kendi huyuna, suyuna uygun arkadaşlar edinip onlarla mutlu olabiliyorlar der. Annesiyle babasının arkadaş çevrelerinin ne kadar farklı olduğunu bir kere daha anlar. Babası onu gece yarısı eve bıraktığında Serra artık bu boşanma olayına hüzünlenmez. Annesiyle babasının ayrı yaşamalarına alışmaya başlamıştır:

“Yatağıma girdiğimde, babamla birlikte olduktan sonra eve geldiğimde duyduğum o delice hüzünü artık yaşamadığımın farkına vardım. Demek artık bu buluşmalara alıştıyordum. Yani sevinçten göbek atmıyordum ama insanın içini acıtan o hüzün yoktu.

(Ongun, 2004, s. 203)

Arkadaşlar Arasında romanında, Serra anne ve babasının boşanmasının etkilerini henüz üzerinden atmaya çalışırken, annesine gelen İstanbul’da bir bankanın müdiresi olması yönündeki teklifi ve İstanbul’a taşınacak olmaları, Serra’yı iyice bunalıma sokar. Bu durumdan oldukça rahatsız olsan Serra, annesine sert bir şekilde çıkışır. Daha sonra annesine karşı bu davranışından dolayı pişmanlık duyar. Serra bu durumdan annesine bahseder ve özür diler. Annesinin ona yaklaşımı olabildiğince yumuşak tavırlı ve onu incitmeyecek şekilde olur.

“Bak Serracığım, seni çok iyi anlıyorum. Senin yaşımda bu tür ayrılıklar insanı çok sarsar. Alıştığın düzenin, arkadaşlarının... Ayrıca sen şu gencecik yaşına karşın ailede bir boşanma yaşadın. Ne büyük bir şoktu senin için. Ama benim aslant kızım, bu işin üstesinden geldi. Seninle yeni yaşamımıza yeni yeni alıştıyorduk ki, yine bir değişim yaşamak zorunda kalıyorsun. Doğal olarak tepki gösterdin. Olan bu. Sen kötü bir şey yapmadın, sadece duygularını dile getirdin.” (Ongun, 2001, s. 27)

3.1.2 Eğitimde Ailenin Çocuğa Etkisi

İpek Ongun’un ilk romanı olan *Mektup Arkadaşları*’nda Ongun’un aile kavramından ziyade arkadaşlığı, çocukların gözünden büyükleri ve onların

yaşadığı olayları ele aldığı görülür. Çocuğun okuldaki başarısında ailenin önemli bir yere sahip olduğuna ve eğitimin aslında ailede başladığına dikkat çekilir.

Romanda, yılbaşında Nilgün'ün aile bireyleri birbirlerine hediyeler vermek isterler. Nilgün'ün annesi hediye olayına farklı bir çözüm getirmiştir. Herkes kendi el emeği ürününü hazırlayıp, paketleyip yılbaşı hediyesi olarak verebileceği fikrini ortaya atar. Bu sayede çarşıdan pahalı hediyeler alınmayacaktır. Bu fikir tüm aile fertleri tarafından görülür. Nilgün'ün dedesi budanması gereken çam dallarını budayıp onlardan yılbaşı ağacı yapmıştır. Nilgün'ün kardeşi Defne ise aile büyüklerine yılbaşı hediyesi vermek için herkesin kuruboya resmini yapar. Nilgün ise aile bireylerinin her birine birer Nasrettin Hoca fıkrası yazıp bunları karikatür gibi resimler. Anneanne torunlarına kendi ördüğü birer sabahlığı hediye eder. Dedeleri Defne'ye bir kedi yavrusu hediye eder. Dedenin Nilgün'e hediyesi ise kendi elleriyle minik, renkli saksılara diktiği çeşitli kaktüsler ve çiçeklerdir. Burada ailenin amacı çocuklara hem hayvan sevgisini aşılama hem de para harcamadan kendi çabalarıyla insanın bir şeyler üretebileceği mesajını vermektir. Çocukta yaratıcılık duygusunu canlandırma amacı görülür.

Ongun'un *Mektup Arkadaşları*'ndan sonra yazdığı *Yaş Onyedi, Mektup Arkadaşları*'na kıyasla daha çok aile kavramı üzerinde durur. Bu romanında Ongun, çocuğu daha gerçekçi bir dünyayla, ölümle tanıştırır. Ölümün çocuğun üzerindeki etkisini ve bununla mücadele edebilme kavramlarının ağırlıkta olduğu görülür.

Yaş Onyedi'de Serdar Bahar'a aile içinde yaşadığı sıkıntılarından bahseder ve girdiği bir sınavdan dolayı çok mutsuz olduğunu anlatır. Serdar sınavdan bir önceki gece ders çalışıp uyumuş ancak gece yarısı kavga eden anne ve babası tarafından uyandırılarak kim haklı kim haksız diye sorguya çekilmiştir. Bu Serdar'ın sabah gireceği sınav için olumsuz bir etki yaratmış ve Serdar'ı evden soğutmuştur. Serdar ailesinin bu sorumsuz ve düşüncesiz davranışlarını değiştiremeyeceğini anlayarak ileride kendi yaşantısını değiştirmeye karar verir. Hayatında ilk defa sınavda kopya çeker ve bundan vicdan azabı duyar. Ailesinin sorumsuzca davranışlarının onu kötülüğe iteceğini düşünür ve üniversite sınavlarına ailesinden ayrı bir şehirde abisinin yanında hazırlanmaya karar verir. Serdar, onlar değişmiyor, ben değişmeliyim der.

Yaş Onyedi'den sonra yazdığı *Bir Genç Kızın Gizli Defteri*'nde ise, Ongun'un bundan önceki yazdığı kitaplar dikkate alınır, bu romanında çocuğa daha geniş kapsamlı bir dünya sunduğu görülür. Çocuğun hem aile, hem okul, hem de arkadaş çevresisiyle bir bütün halinde işlendiği roman, Ongun'un diğer kitaplarının bir sentezi gibidir.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra'nın annesi kızının kültürlü yetişmesini isteyen bir kadındır. Onun tiyatroya, piyeslere ilgisini artırmak amacıyla Dostoyevski'nin oyununa iki biletle gelir.

Serra ile annesi tiyatrodan çıktıktan sonra Serra annesine tiyatrodan biraz sıkıldığını eğlenceli, güldüren tiyaroları daha çok sevdiğini söyler. Annesi ise güldürücü

tiyartoların yanında eğitici ve düşündüren tiyartoların önemini, bunların insan gelişimine katkılarını anlatır. Serra annesinin bu davranışını çok beğenmiştir. Serra anlar ki annesi kendisinin gelişmesini ister ve kültürlü olması için çaba sarf eder:

“Piyes ağır ve duygusal bir eserdi. Eğlenceli piyesleri yeğlememe karşın, bunu da beğendim. Anneme bunu söylediğimde, hemen analık pozuna bürünüp, ‘Tiyatro sadece eğlenmek için değil, aynı zamanda eğitici ve düşündürücü olmalı,’ dedi. ‘Sana bir şeyler vermeli.’” (Ongun, 2004, s.151)

3.1.3 Aile İçindeki Bireylerin Çocuklar Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Çocukların eğitimlerinde ve ruh sağlıklarında aile bireylerinin olumlu ve olumsuz bir takım etkileri olduğu görülmektedir. Çocuk bu etkiler doğrultusunda olumlu ve olumsuz davranışları kendine model olarak alabilmektedir. Çocuğun sağlıklı ve kaliteli birey olarak yetişebilmesi için, aile bireylerinde görülen olumsuz davranışların çocuk tarafından model alınması en aza indirgenmeli hatta engellenmelidir.

Kamp Arkadaşları'nda Defne ile Pelin bir tavuğu kovalarlarken kimselerin olmadığı bir tünel görürler. Orada madeni bir para bulurlar ve bundan kimseye söz etmemek için aralarında sözleşirler. Daha sonraki günlerde Defne ile Pelin döndüklerinde havuz başında iki küçük çocuğun sıkıştırdığı bir kızı kurtarırlar. Adı Sevimhan olan bu kızı da aralarına alırlar. Daha sonraki günlerde tekrar o tünele Sevimhan'ı da alıp giderler ve kaybolmamak için arkalarında geçtikleri yerlerdeki ağaç dallarına ipler bağlayarak belirli izler bırakırlar. Başka madeni paralar ve

değerli madenler bulup bunları bir yere gömerler. Nilgün, Defne'nin elinde gördüğü madeni paradan Şükrü amcaya bahseder. Şükrü amca bunların tarihi eser olduğunu ve bulunan yerde daha da olabileceğini söyleyip Benek ile birlikte gezintiye çıkarlar. Benek, Defne'lerin gömdüğü eserleri eşeyip bulur. Nilgün bu eserlerin müzeye verilmesi gerektiğini söyler. Kızlar onları biz bulduk vermeyiz diye diretirler. Nilgün ise onları bir şekilde ikna etmesi gerektiğini düşünür ve onlara uygun bir dille bulunan eşyaların müzeye ait olduğunu söyler. Pelin'in annesi de bulunan tarihi eşyaların müzeye verilmesi gerektiğini ve ilerde büyüdükleri zaman o müzeye çocukları ve torunlarıyla gidip bunu ben buldum demenin çok gurur verici olabileceğinden bahseder. Bulunan tarihi eşyaları tüm insanların görebilmeleri için müzede daha güvende olacağını belirtir. Kızlar bu konuşmadan etkilenir ve bulduklarını müzeye teslim ederler. Yetişkinlerin çocuklarla tıpkı bir yetişkinle konuşuyor gibi yaklaşım sergilemeleri onları ikna etmiştir.

Çocuklar kamptaki misafirler için Cennet-Cehennem mağaralarına gezi düzenlemeye karar verirler. Bu gezide Emre ile Nilgün Fransız bir konuğun çantasında bir gezide gerekli olan herşeyi yanına aldığını görür ve bundan sonraki gezilerde daha tedbirli olmayı düşünürler. Bir yetişkinin böyle bir gezi sırasında yanına neler aldığını gözlemleyip, başka bir gezide daha tedbirli olmayı düşünüp onu model alırlar.

Yaş Onyedi'de Serdar Bahar'a, anne ve babası kavga ettikleri zaman evde ders çalışmadığından bahseder. Bu onun evden soğumasına yol açmıştır ve Serdar okul

bittiği zaman üniversite sınavlarına ailesinden uzak bir şehirde hazırlanmayı düşünür.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra, anne ve babasının farklı karakterlere sahip olduğunu onlar boşandıktan sonra anlar. Annesinin her konuda dikkatli, tutumlu ve düşünceli olduğunu, babasının ise umursamaz ve sorumsuz hareket eden birisi olduğunu anlar. Bunu annesiyle ve babasıyla geçirdiği vakitleri kıyaslayarak yapar. Anne ve babası boşandıktan sonra babasıyla ilk buluşmasında babası onu sinemada bırakıp gider. Serra bu olayı hiç unutamaz ve ona çok kızar. Daha sonra buluşmak için sözleşmiş olmalarına rağmen babası bu defa Serra ile buluşacağını unuttur ve gerekçesi ise sadece “unuttum” olur. Serra buna da çok kızar ve babasından nefret ettiğini söyleyerek ağlar. Bu Serra’da baba kavramı hakkında olumsuz bir etki bırakır.

Serra’ların okulunda okul çayı düzenlenmek ister ancak çayı düzenleyen iki grup arasında anlaşmazlık çıkar ve onlara destek olma sözü veren Matematik öğretmeni Turhan hoca da öğrencileri beceriksizlikle suçlayıp ne haliniz varsa görün diyerek destek vermekten vazgeçer. Sınavların yakıştırdığını ve ders çalışmalarını gerektiğini söyler. Turan hocanın bu davranışı öğrenciler için olumsuz bir etkidir.

Oysa ki Turhan hoca öğrencilerine daha anlayışlı ve çözüm üreten bir hoca olarak yaklaşmak yerine aksi bir şekilde davranmıştır.

Serra okul çıkışı babaannesine uğrar. Onun evini çok kasvetli ve sıkıcı bulur. Ayrıca babaanesi onu konuşmalarıyla da bunaltır. Babaanne, Serra'ya anne ve babasının onu zavallı ve boynu bükük bıraktıklarını söyler. Bu sözler Serra üzerinde olumsuz bir etki oluşturur. Ertesi gün Serra'nın anneanesi gelir. Oldukça şık bir kadındır anneanesi. Anneannesinin saçlarını, kokusunu, giyimini çok beğenir ve babaanesi ile kıyaslar. Serra, yaşlanınca anneanesi gibi bakımlı ve kültürlü bir kadın olmak ister.

Arkadaşlar Arasında romanında, Serra'nın annesinin çalıştığı bankanın İstanbul'daki şubesine müdür olması teklifine sıcak bakmayıp, annesini zor durumda bıraktığı için pişmanlık duyar. En çok da boşanma döneminde annesine bencilsin dediği için pişmanlık duyar ve bunu annesiyle paylaşır. Annesi ise Serra'ya bunun yanlış olduğunu değişik bir şekilde, kendisiyle yüzleştirerek, kendi kendine sorular sorarak öğretmek ister. Serra, annesinin bu yaklaşımlarına her zaman hayran kalmıştır.

Anlatıcı, serinin ilk kitabında bu yansıtma yöntemini Serra'nın rüyalarındaki Cosby babasıyla yaparken bu defa direkt olarak annesi ile yapar. Aslında Bir Genç Kızın Gizli Defteri'ndeki Cosby baba, Serra'nın bilinçaltıdır. Orada soruları soran da, cevaplayan da Serra'nın ta kendisidir. *Arkadaşlar Arasında* romanında ise anlatıcı, bunu rüyalar yoluyla değil de direkt gerçek hayattaki kişiler yoluyla yapar.

“- İnsanlar düşünmeden konuşunca ya da öfkesine kapıldığında söylemek istediğinden başka şeyler çıkıyor ağızdan ve bu sözler yanlış hedeflere varıp

ilişkileri zedeliyor. Sakın seni eleştiriyorum sanma. Bizlere öğretilmediği için çok bedel ödediğimiz hataları sen de yapmayasın, acı çekmeyesin diye anlatıyorum sana bunları. Anlaştık mı? Sen bana bencilsin derken, gerçekten öyle mi düşünüyordun?

-Hayır, hayır.

- Peki öyleyse niçin o sözleri söyledin?

- O anda sana çok kızmıştım da ondan.

- Hah, işte ben de bunu demek istiyorum. Eğer sen o anda, anne sana çok kızgınım, çünkü tüm düzenim bozulacak, deseydin, hem haklı olacak, hem beni boşu boşuna kırmayacak, hem de gerçek duygularını yansıtmış olacaktın. Oysa gerçek duygularını bir kenara bırakıp beni suçlamakla, hem beni kırdın, hem de kendini haksız duruma düşürdün, sonra da bir sürü üzüntü çektin. En önemlisi de aramızdaki iletişimi koparttın.

...

-Onun için, benim tatlı kızım, konuşmadan önce düşün, konuşurken düşün ve olayı saptırmamaya özen göster. Bunu ne kadar erken öğrenirsen, o kadar iyi, çünkü yaşamın her döneminde insanlarla ilişki içinde olacaksın. Öğrenci olarak, genç iş kadını, eş ve anne olarak değişik ilişkiler içinde olacaksın. O ilişkilerin yürümesini sağlayacak tek yolsa konuşmaktır. Ama düşünerek konuşmakla, sapla samanı birbirinden ayırarak konuşmakla olur bu. Pek çok sorunu, konuşmasını bilirsek çözebiliriz.”

(Ongun, 2001, s.27-28)

Serra bu konuşmalardan sonra kendisini daha bir büyümüş ve olgun hisseder. Serra, annesine İstanbul'a taşınmaya hazır olduğunu, İstanbul'dan gelen iş teklifini kabul etmesini, ve bu kararından vazgeçmemesini söyler.

Serra, babaannesinin annesine olan tepkisini oldukça garip bulur. Babaannesi, onları cesaretlendirmek yerine orada yapamayacaklarını, birkaç aya kalmaz Ankara'ya geri döneceklerini söyler. Babaannesinin annesi için "birkaç aya kalmaz annen kuyruğunu kısıtıp geri döner" lafına çok gücenir. Oysa Serra ve annesi, babaannesinden destek almak için onu ziyarete gitmişlerdir. Serra'nın annesi mutfaktayken babaannenin böyle konuşması Serra'yı çok üzer.

Serra'nın annesi Derya Hanım, İstanbul'a taşınma olayını telefonla Serra'nın babasına anlatır. Her şeyin yolunda olduğunu, İstanbul'da yeni kurlacak olan banka şubesinin müdiresi olarak atandığından, harika bir maaş alacağından, Serra'nın güzel bir okulda eğitim göreceğinden bahseder. Serra ise bu konuşmayı uzaktan dinler. Serra, annesinin bu konuşmasıyla, babasına oldukça güçlü ve her şeyin üstesinden rahatlıkla gelebilecekleri ve bu taşınma olayında hiçbir zorluk çekmeyecekleri izlenimi vermek istediğini düşünür.

Serra, annesinin bu tavrına hem sevinir hem de çok şaşırır. Annesi kendisine onca akıl verirken, sırf babasını kıskandırmak için böyle konuşmaktadır. Çünkü annesi telefonu kapatırken eski eşi için "mor oldu mor" diye yaptığı konuşmadan duyduğu

hazzı dile getirir. Bir yandan babasına uygulanan bu tavrı düşünürken öte yandan, güçlü ve tek başına ayakta durabilen bir kadın portresi çizdiği için annesiyle gurur duyar.

Serra ve annesi İstanbul'a taşınırlar ve evlerine yerleşirler. Derya Hanım, kızı Serra'nın bu kadar uyumlu, iyimser tavrı karşısında tüm sömestr tatilini taşınma için feda etmesine dayanamaz. Serra'ya büyük bir sürpriz yapar ve Serra'nın kuzeni Sırma ile İzmir'de edindiği arkadaşları Tümay'ı ve Zeynep'i ona destek olmaları, ilk günlerinde sıkılmaması için İstanbul'a davet eder. Serra bu durum karşısında adeta şok geçirir. Annesi böylesi ince bir düşünceye sahip olduğu için kendisini çok şanslı hisseder.

3.1.4 Aile Kurumları İçinde Çocuğa Uygulanan Psikolojik ve Fiziki Şiddet

Şiddetin boyutu ister psikolojik ister fiziki olsun, çocuk üzerinde yarattığı etkisi büyüktür ve bazı zamanlar kalıcıdır. Bu etkinin çocuğu ileri yaş dönemlerinde etkilediği ve çocuğu aileden soğutarak uzaklaştırdığı görülmektedir.

*Afacanlar Çetesi'*nde Asena'nın haydutlar tarafından kaçırılması ve ellerinin bağlanması Asena'yı çok korturur. Ancak korkutuğunu onlara belli etmek istemez, soğukkanlılığını korur.

Asena, metruk evden aldıkları defterden dolayı uyuyamaz. Süha abinin lafları aklına gelir sürekli. Defteri keşke almasaydık diye döner durur. Mutlaka o defteri yerine koymalıyım diye düşünür ve bu düşünceler eşliğinde uykuya dalar. Rüyasında müdür yardımcısını, Hasan Efendiyi ve diğer adamların kendisine

bağırıldığını ve kahkaha attığını görür. Asena rüyasında bunun bir karabas olduğunu anlar ve uyanmak ister. Bu korku Asena'nın psikolojisini oldukça etkiler. Köpeği Ahbap'ın yüzünü yalaması sonucunda uyanır ve derin bir nefes alır. Gördüğü bu rüyanın da etkisiyle defteri yerine koymaya karar verir.

Yaş Onyedi'de Bahar evde halasıyla adeta soğuk savaş içerisindedir. Annesi öldüğünden bu yana evde otorite sağlamaya çalışan ve hakimiyet kuran halasından oldukça rahatsızdır. Bahar bir gün halasının konukları evdeyken onlara hoşgeldiniz demeden odasına çekilir. Halası akşamleyin bunu Bahar'ın babasına anlatır ve babası kızını azarlayıp ondan özür dilemesini ister. Bahar ağlayarak odasına koşar. Halasının bu yapmacık tavrı Bahar'ı geçmişe götürür. Yıllar önce bir bayram günü babaannesinin diğer kuzenlerine süslü, oyalı, işlemeli mendiller verip kendisine hiçbir şey vermemesi aklına gelir ve daha çok ağlar. O günden bu yana babaannesini bağışlayamadığını ve yüreğinde derin bir iz bıraktığı için ona çok kızdığını düşünür. Bahar'ın zihninde daha sonra başka bir anı daha canlanır. Bahar bir gece gürültüyle uyandığını, babaannesinin anne ve babasına hakaretler yağdırdığını anımsar. Kardeşi Hakan'ın ise bu seslerden korkup ağlayarak uyandığını hatırlar. Bu yüzden onca zamandır babaannesini affedememiştir. Tüm bu yoğun duygular içerisinde babasının da ona bağırması ve halasının yanında küçük düşürmesi Bahar'ın psikolojisini iyice bozar ve sabaha kadar ağlar.

Yaş Onyedi romanında Ongun, diğer romanlarında izine rastlanılmayan bir olayı bu romanında işler. Çocuğa uygulanan fiziksel şiddet olayının çocuğun ruh halinde açabileceği derin yaralar üzerinde durulmuştur. Romanda Bahar'ın sınıf

arkadaşlarından Keriman Ahmet adında bir çocuğa aşıktır. Keriman'ın ailesi tutucu bir ailedir. Annesi bir keresinde Keriman'ı Ahmetle konuşurken görmüş ve onu çok fena bir şekilde azarlamıştır. Okul öğrencileri için okul çayı düzenleniyor. Keriman ve Ahmet okul çayına birlikte giderler ve tam dans ederlerken Keriman'ın annesi ile babası gelir. Sevgi, Keriman'dan çok hoşlanmamasına rağmen, annesi ve babası onu pistin ortasında dövmesinler diye öne atılır, onları oyalamaya çalışır. Babası Keriman'a düş önüme eve gidiyoruz der ve kızını herkesin içinde rezil eder.

Keriman Pazartesi günü okula çok geç gelir. Solgun bir hali vardır ve yüzünün bir tarafı morarmıştır. Babasından dayak yediği tüm sınıf tarafından anlaşılır. Keriman evden kaçmaya karar verir, Nurhican hanıma ve arkadaşlarına yakalanınca bunun gerekçesini anlatır. Babasının onu dövdüğünü ve yüzü mosmor halde okula gidip rezil olmak istemediğini, iyileştikten sonra okula gelmek istediğini söyler. Babası da Keriman'ı o halde, tüm arkadaşlarına rezil olması için okula göndermiştir. Bu Keriman'ın evden soğumasına ve evden kaçmasına neden olur. Bu olay küçük yaşta ilk aşkını yaşayan bir kız çocuğu için oldukça kötü bir tecrübedir.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra gece yatağında babasını düşünür. Küçükken o yaramazlık yaptığı zaman babasından yediği dayakları affedebildiğini, onunla annesinin birbirlerini neden affedemediklerini ve neden boşanacaklarını zihninden geçirir. Sadece yaramazlık yaptığı zaman babasından yediği dayakları affedebildiğini, nasıl olur da anne ve babasının birbirini affedemediklerini, neden boşanacaklarını düşünür ve bu durumu anlayamaz.

Serra harika bir karne getirmesine karşın buna sevinememiştir. Babası ona ilgisiz davranmış ve bu başarısını kutlamamıştır. Bu durum Serra'nın çok zoruna gider. Billy Cosby de belki bu yüzden Serra'nın rüyalarına girer. Serra'nın kendi babasında bulamadıklarını rüyaları aracılığıyla, hayalindeki baba modeliyle ona görünür.

Serra bir akşam teyzesi, eniştesi ve annesinin yemeğe çıkacaklarını teyzesinin annesine eşlik etmesi için Mehmet bey adında bir adamı da yemeğe çağırdığını duyar. Adam geldiği zaman Serra savunma iç güdüsüyle annesini savunur ve babasının ne zaman geleceğini adamın duyacağı şekilde sorar. Bu normalde Serra'nın yapmaya utanacağı birşeydir. Ancak Serra'nın amacı annesinin bir kocası olduğunu o adama duyurmak ve annesinden uzak tutmaktır.

Serra annesiyle olduğu gibi babasıyla rahat değildir. Çünkü hayatında ilk defa babasıyla başbaşa dışarı çıkmıştır. Serra, babasıyla konuşacak bir konu ve yapacak birşey bulamaz. Çünkü baba-kız bu konuda deneyimsizdir. Serra ile babası sinemaya giderler. Serra sinemada çok sıkılır ve bu da yetmezmiş gibi babası yarım saatliğine bir yere gidip hemen döneceğini söyleyerek onu sinemada yalnız bırakır. Serra'nın canı buna çok sıkılır. Hayatında ilk defa babasıyla dışarıya çıkmıştır ve onda da yalnız bırakılmıştır. Babası tam iki saat sonra döner ve hiçbir şey olmamış gibi davranır. Serra bu duruma çok sinirlenir ve bir an önce Çeşme'ye annesinin yanına dönmek için can atar. Çeşme'ye gitmek için otobüse bindiğinde, pencereden babasına baktığı zaman gözünde büyüttüğü ve çok korktuğu babasına bu defa onu yalnız bıraktığı için acımaya başlar ve yol boyu ağlar.

Tümay'ı İstanbul'dan yüzme yarışlarına katılması için ararlar ve hemen cevap vermesini beklerler. Tümay da babası şehir dışında olduğu için bu durumu annesine alelacele sorar ve annesi izin verdiği için yarışma teklifini kabul eder. Tümay daha sonra babası ile telefonda konuşup durumu anlatır ancak babası ona çok kızar ve izin vermeyeceğini söyleyip telefonu yüzüne kapatır. Bu Tümay'ı çok üzer, günlerce ağlar. Babasının Tümay'a izin vermeme sebebi, neden önce ondan izin almayıdır. Tümay durumu açıklamak istese de babası dinlemez. Bu Tümay'ın psikolojisini, yarışmaya katılma hevesini altüst eder. Bu gibi durumları Serra kendi evinde de birçok kez yaşamıştır. Anne yada babası işte sorun yaşamışlarsa bunu birbirlerine veya çocuklarına yansıtmışlardır.

Tümay babasıyla asıl sorununun onun izin vermemesinin olmadığını, sadece sakin bir şekilde, oturup birşey konuşmadıklarından kaynaklandığından yakınıdır. Babasının herşeye bağırıp çağırdığını, en ufak birşey için bile izin isterken babasından kokuğundan bahseder ve babasıyla arasında böyle bir mesafe olmasına çok üzülür. Tümay bunları anlatırken Zeynep de babasıyla pek yakın olmadığını bahseder. Zeynep bir gün okula gündelik kıyafetlerle gider ve babası bu durumdan şüphelenerek okula, müdür yardımcısına durumu doğrulamaya gider. Babası gidince de Zeynep'i müdür yardımcısının odasına çağırır. Zeynep bu durum karşısında çok utanır ama babasının kendisine güvensizliğinin sebeplerini anlayamaz. Zeynep, bu şekilde mi beni korumaya çalışıyor diye düşünür. Üç kız arkadaş da babalarıyla sorunlu ve mesafelidir. Babaları tarafından ilgisiz bırakılmışlardır.

Serra ise tüm babaların hayallerindeki Cosby babası gibi olmasını ister. Babaların hem çocuklarının başarılı olmasını istediğini hem de bir fırsat çıktığında, çocuklarına izin vermeyip ters tepki göstermelerinin çok garip bir çelişki olduğunu düşünür.

Serra annesiyle babası boşandıktan sonra babasıyla görüşmek için sözleşmeler de babası o gün kızıyla buluşacağını unuttuğu için buluşmaya gelemez. Serra bu duruma çok üzülür ve babasından nefret eder, saatlerce ağlar. Bu durumu gören annesi ise babasıyla buluşmak için o kadar hazırlık yapan kızının hevesini kırmamak için onu yemeğe ve sinemaya götürür. Serra annesinin onu mutlu etmek için yaptığı bu davranış karşısında çok duygulanır. Annenin kızının babası yüzünden yaşadığı bu psikolojik çöküntüyü hemen tamir etmek için uğraşması, onunla ilgilenmesi ve o tatil gününü kızına ayırması Serra'nın ruh halini hemen düzeltir.

Serra bir gün Aylin'i ders çalıştırmaya onların evine gitmiştir. Veli toplantısında Serra'nın annesiyle tanışan Aylin'in annesinin tavırları Serra'yı oldukça şaşırtır. Kadın Serra'nın annesine kızı hakkında olmadık laflar eder, kızını iyice küçük düşürür. Kızının tembel olduğundan bahseder. Serra, Aylin'e düştüğü durum için çok üzülür. Çünkü annesi onu, hiç tanımadığı insanların içinde küçük düşürmüş, adeta yerin dibine sokmuştur. Bu durum Aylin'in annesinin çocuğuna bakış açısını, ilgisini ve bunun Aylin'in kişiliği üzerindeki etkisini gösterir. Ongun'un buradaki amacı ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri sevginin, psikolojik baskının onlarda ne gibi etkiler yaratacağını göstermektir. Serra'nın annesinin davranışları ve

tavırları ile Aylin'in annesine baktığımız zaman iki zıt karakter görmekteyiz. Yine aynı veli toplantısında, tüm öğretmenler Serhat'ın babasına, Serhat'ın çok çalışkan ve saygılı olduğundan bahsetmiş, böyle bir evlat yetiştirdiği için ona teşekkür etmişlerdir. Ancak Serhat'ın babası bu övgüleri duymayarak, gece gündüz çalışıp çocuklarını okuttuğunu ve oğlunun da bunun hakkını vermesi gerektiğini, çocuğu şımartmaya gerek olmadığını söylemiştir. Üç çocuğun da ebeveynlerine baktığımız zaman birisinin çocuğunun başarısıyla gurur duyması, başarısız olduğu zamanlarda da buna çözümler üretmesi, bir diğerinin çocuğunun tembelliğini kabullenip umursamazlığı bir diğerinin ise çocuğunun başarısından mutlu olmaması görülmektedir.

Ongun'un örneklendirdiği, birbirinden farklı tüm bu aile tiplerinde anlatmak istediği, çocuğa psikolojik baskı yapılmaması, bir başarı varsa onun kutlanması, takdir edilmesi gerektiği, bir başarısızlık söz konusuysa eğer, çocukla karşılıklı oturup konuşarak bu başarısızlığın nedenlerini bulup, bunlara birlikte çözümler üretilmesi gerektiği vurgulamak istemiştir

3.2 Eğitim Kurumları İçinde Çocuk

3.2.1 Arkadaş Çevresinin ve Eğitimcilerin Çocuk Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Çocuğun yetişmesinde aileden sonra gelen en önemli iki etken, çocuğun arkadaş çevresi ve eğitimcilerdir. Çocuk, ailesinden çok, dışarıda veya sınıfında edindiği arkadaşlarından olumlu ve olumsuz şekilde etkilenmekte, onlara özenabilmektedir. Çocuğun doğru arkadaş seçimleri konusunda bir takım zorluklar yaşadığı ve bu

zorluklardan yola çıkarak kalıcı arkadaşlıklar, dostluklar edinebildiği görülmektedir.

Mektup Arkadaşları'nda Yüksel öğretmen öğrencilerinin farklı şehirlerde yaşayan çocuklarla arkadaşlık kurmalarını ve yaşadıkları yerler hakkındaki bilgilerini paylaşmalarını ister. Bunun için diğer okulların yetkilileriyle görüşür ve mektuplaşma fikrini ortaya atar. Bu sayede öğrenciler mektuplaşarak hem yeni arkadaşlar edinecek hem de onların yaşadıkları yöreler hakkında bilgi sahibi olacaklardır.

Şerife'nin Nazife ablası bir bankada çalışmaktadır. Ancak arkadaşı Zarife'nin sürekli onu küçük görüp aşağılamasına dayanamaz ve okumaya karar verir. Nazife bu arzusundan ailesine bahseder. Babası önce bunu kabul etmez, Nazife'nin Zarife'ye inat olsun diye okumak istediğini, bunun geçici bir heves olduğunu düşünür. Nazife ise bu duruma çok üzülür ve durumu çalıştığı bankanın müdürüne anlatarak ondan yardım ister.

Üniversiteye gitme konusunu konuşmak için eve Nazife'nin çalıştığı bankanın müdürü gelir ve babayı ikna eder. Müdür bey, Nazife'nin çok başarılı birisi olduğunu ve sınavlara girmesi gerektiğini söyler. Nazife işi bırakıp sınavlara hazırlanmaya başlar.

Nilgün'ün arkadaşı Işık bir gün öğretmenler odasında kimse yokken öğretmenin çantasından sınav soruları alır. Sonra vicdan azabı çekerek durumu Nilgün'e

anlatır. Nilgün de sanki onun suç ortağıymış gibi suçluluk hisseder ve tenefüste gidip suçunu itiraf etmesini arkadaşından ister. Nilgün ömür boyu bu suçluluk duygusuyla yaşayamayacağını ve bunun yalancılık sahtekarlık olduğunu vurgulayarak bu yanlış davranıştan hemen dönmeleri gerektiğini söyler. Okul çıkışında birlikte Sabahat öğretmenin yanına giderler. Işık ağlayarak suçunu itiraf eder. Nilgün bu tavrıyla arkadaşının doğru yolu bulmasını sağlamıştır. Arkadaşına yaptığının ne kadar yanlış bir davranış olduğunu, bunun ilerde daha da kötü sonuçlara sebep olacağını söyleyerek onun yaptığı yanlıştan dönmesine yardımcı olmuştur.

Afacanlar Çetesi'nde Erdoğan hoca öğrencileriyle şakalaşan, onlara arkadaş gibi sıcak yaklaşan bir öğretmendir. Öğrenciler tarafından çok sevilmektedir. Öğrenciler bir gün okula müfettiş geleceği haberini alırlar. Müfettişin sınıflara girerek, öğretmenlerin ders işleyişini izleyip onlara not vereceğini duyarlar. Erdoğan hoca derse yanında şık giyimli bir adamla gelir ve öğrencilere Nihat Beyin dersi izleyeceğini söyler. Çocuklar da onun müfettiş olduğunu düşünür. Erdoğan hocayı mahcup etmemek için, normalde çok fazla derse katılmayan öğrenciler derse katılırlar. Birbirlerine çeşitli sorular sorarak dersi oldukça zevkli hale getirirler. Erdoğan hoca öğrencilerin bu başarısı ve derse katılımları karşısında çok şaşırır. Zil çaldığı zaman şık giyimli bey sınıftan çıkar. Erdoğan hoca sınıfa bu değişikliğin sebebini sorar. Sınıf da Erdoğan hocaya onun kötü not almasını istemediklerini söyler. Bu yüzden müfettişten iyi not alması için ellerinden geleni yapmışlardır. Erdoğan hoca sınıfın bu iyi niyeti karşısında çok duygulanır ve gelen kişinin yedek öğretmen olduğunu ve ders işlerken zorluk çekmemesi için,

seyirci olarak derse girdiğini söyler. Sınıf tüm bu çabalarının boşa gittiğini düşünür. Erdoğan hoca, öğrencilerine sadece müfettiş geldiğini düşündüklerinde değil her zaman derse katılmaları gerektiğini onlara öğütler:

“Bakın çocuklar, beni iyi dinleyin. Öğüt vermeyi hiç sevmem, çünkü ben de, özellikle sizin yaşlarınızdayken öğüt dinlemekten nefret ederdim. Söz aramızda, hala da sevmem ya... Şimdi bu olaydan çok önemli bir ders çıkıyor hepimize. Bu ders fenden de, teşekkürlü karneden de önemli. Bir kere çabanız boşa gitmedi. Diyebilirim ki, yılın en güzel, en doyurucu, en dinamik dersini yaptık. Bu, için güzel olan yanı; güzel olmayan yanı, bu dersi kendiniz için değil, bir başkasına gösteriş olsun diye yapmış olmanız. Siz böylesi bir çabayı başkaları için değil, kendiniz için gösterdiğinizizi bir düşünün... İşte o zaman tüm dersleriniz böyle canlı, ilginç ve övgüye değer biçimde geçecek; hem öğrenecek, hem de vaktin nasıl geçtiğini anlamayacaksınız bile. Bu, hayatta da böyledir işte. En büyük çabayı kendinizi geliştirmek için harcayın, gösteriş için değil. Tamam mı? “

(Ongun, 2007; s.73)

Yaş Onyed'i'de yalancılığın kötü birşey olduğu Mine ve Nurcihan hanım arasında geçen diyaloglarda verilir. Mine, Nurcihan hanımdan teyzesi öldüğü için izin ister. Nurcihan hanım gayet sakin bir şekilde ona izin veremeyeceğini, çünkü her hafta bir akrabasının ya öldüğünü ya da hastalandığını, kendisinin iyi niyetini suistimal ettiğini söyler. Nurcihan Hanım, Mine'ye inanmadığını, yalan söylememesi gerektiğini yüzüne vurarak, onu utandırmak ve bu hatasından dönmesini söylemeyi amaçlar.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra, Çeşme'de herkesten çok en iyi Cüneyt ile anlaşır. İkisinin ortak noktası çoktur. İkisi de kitap okumayı, yazarlığı, sanatı, edebiyatı çok severler. Cüneyt'i çok kültürlü bulur. Diğerleriyle konuşacak pek bir şey bulamazken Cüneyt ile saatlerce sohbet edebildiğini fark eder. Cüneyt Serra'nın okula döndüğünde kitaplık ve edebiyat koluna girmesini önerir. Cüneyt, Serra'ya yazarlık yeteneğini geliştirmesi ve değerlendirmesi gerektiğini söyler. Cüneyt'in bu ilgisi Serra'nın kendine olan özgüvenini güçlendirir ve okuldaki yeni dönemde bazı kararlar almasını sağlar.

Arkadaşlar Arasında romanında, Serra'nın lise 1'deki eğitim hayatına, ikinci dönem İstanbul'da devam edecek olması tüm öğretmenlerini ve sınıf arkadaşlarını oldukça üzer. Hepsi Serra'ya destek olurlar. Serra'ya ne kadar güçlü bir kız olduğunu, İstanbul gibi bir yerde de harika dostluklar edineceğini ve çok başarılı olacağını söyleyerek onu yüreklendirirler.

Akşama doğru tüm sınıf arkadaşları Serra'ya veda etmek için sürpriz yaparlar. Arkadaşları, Serra onları unutmasın diye aralarında para toplayıp aldıkları yüzüğü ona hediye ederler. Serra gözyaşlarını tutamayıp böylesine arkadaşları olduğu için duygulanıp ağlamaya başlar.

Serra, Sırma, Tümay ve Zeynep bir gün dertleşirken, Serra onlara nasıl yeni arkadaşlıklar kuracağını bilemediğinden bahseder. Sınıfta ilk gün nasıl davranması gerektiğini, insanların onu kabullenip kabullenmeyeceğinden emin olamadığından söz eder. Tümay ise Serra'nın bu korkularının yersiz olduğunu, sınıfta ilk günden

itibaren güler yüzlü olması gerektiğini, insanlarla göz göze geldiği zaman selam vermesini, utangaçlık yapıp kimseye selam vermediği takdirde soğuk, burnu büyük veya utangaçlıkla suçlanabileceğinden bahseder. Davranışlarıyla onlarla arkadaş olabileceği izlenimi vermesini, doğal ve güler yüzlü olmasını tavsiye eder. Serra'nın kimsenin üstüne düşmemesini, insanların ısrarcı kişileri sevmediğini, onlar davet ederlerse ve eğer kendisi de istiyorsa davetlerine gitmesini öğütler. Serra, şaşkınlık içinde Tümay'ın tavsiyelerini dinler ve bütün bunları nerede öğrendiğini sorar. Tümay ise bunları yüzme çalışmalarında tanıdığı arkadaş çevresinde ve küçüklüğünden beri gittiği kamp ortamında edindiği deneyimlerden çıkardığını anlatır.

Serra'nın sınıftaki ilk günü çok iyi geçer. İlk olarak Melis sıcakkanlı bir şekilde “aramıza hoşgeldin” diyerek kendisini ve yakın arkadaşı Esin'i ve sınıfta bulunan diğer kişileri tek tek Serra'ya tanıtır.

Serra'nın okuldaki ilk günündeki ilk dersi kendisi gibi okula yeni gelen Mualla Hanımın dersidir. Mualla Hanım Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni ve tam bir eğitimcidir. Çocukları ezberci zihniyete göre değil de, eğlenerek ve öğrenerek yetiştirmek ister. İlk derste çocuklara yapacakları dönem ödevlerini yazılı olarak, ya da kuru kuru okuyarak değil de piyes şeklinde, yaratıcılıklarını kullanarak sunmalarını ister. Amacı öğrencileri yaratıcı olmaya teşvik etmektir. Piyesini yapmalarını istediği yazarlar konusunda ilk üç grup Reşat Nuri Güntekin, Orhan Veli ve Muzaffer İzgü'de karar kılarlar. Mualla Hanım sınıftan çıkarken tahtaya şu yazıyı yazar:

“En sıradan bir eylem bile, eğer onu yapan, daha iyisini yapma çabası içine girerse, yaratıcılığa dönüşür. John Updike”

Mualla Hanım bu yazıyı yazdıktan sonra, çocuklardan bu yazı ve o günkü ders hakkında düşünmelerini ister. Mualla Hanım, bazı haftalar çocuklarla yaptığı etkinliklere bir yenisini daha eklemek ister ve onları operaya, baleye götürmek istediğini söyler. Amacı, İstanbul gibi kültürel bir metropolde yaşayan çocukların, bu gibi etkinliklerden uzak kalmamalarını sağlamaktır. Çocuklarla operaya, baleye gidip onlarla izlediklerini, gözlemlediklerini tartışmak ister. Amacı çocuktaki fikir alışverişini, gözlem yeteneğini güçlendirmek ve kültürel bilinçlenmelerini sağlamaktır.

Mualla Hanım opera için bilet isteyen el kaldırsın dediğinde sınıfta sadece Serhat’ın el kaldırmadığı Melis, Sıla ve Serra tarafından farkedilir. Onlar Serhat’ın maddi durumu yetersiz olduğu için katılmadığını bilirler. Ancak Serhat gururlu bir çocuk olduğu için bilet ücretini başkasının ödemesini de kabul etmeyeceğini bilirler. Üç arkadaş hemen Mualla öğretmene koşup durumu anlatırlar. Mualla öğretmen Serhat’ın durumunun farkındadır. Amacı yapılacak olan bu tür etkinliklere onun gurunu kırmayacak şekilde dahil olmasını sağlamaktır. Mualla Hanım, Serhat’ı yanına çağırarak biletleri almak, oraya gidebilmek için servis ayarlamak işi için zamanı olmadığını, bu işi onun üstlenmesini ister. Bu sayede onun bilet ücretini de Mualla Hanım karşılayacaktır. Serhat’a bu durumun çok doğal olduğunu, Avrupa’da birçok okulda öğrencilerin bu şekilde para kazandığını anlatır. Çünkü ortaya konulan bir emek vardır. Bunun da bir karşılığı olması

gerektiğini, onun bu işleri yaparak da kendisini bilet kuyruğundan ve servis bulma işinden kurtardığını belirtir. Bu açıdan bakıldığında durum Serhat'ın da hoşuna gider. Böylece Mualla Hanım, öğrencisinin gururunu incitmeden, onun yapılacak tüm etkinliklere dahil olmasını sağlar. Bundan böyle Serhat gidilecek yerlerin biletlerini alacak, servis işini ayarlayacaktır.

Diğer romanlara kıyasla, *Arkadaşlar Arasında* romanında, hem öğrenciye, hem de öğrenciyi yetiştiren eğitimcilere, aile bireylerine daha sıklıkla mesaj verdiği görülür. Romanın önemli bir karakteri olan edebiyat öğretmeni Mualla Hanım, öğrencisinin etkinliklere katılacak ekonomik durumunun olmayışını fark ederek, onu kendince yöntemler geliştirerek etkinliklere dahil eder. Öğrencisinin bu durumdan utanmaması için ona bunun Avrupa'nın birçok ülkesinde görüldüğünü ve bu şekilde öğrencilerin cep harçlıklarını çıkardıklarını da öğrencisine anlatır.

Mualla Hanım, serbest ders saatinde öğrencilerine yine farklı ufuklar açmaya devam eder. Yine bir serbest ders saatinde öğrencilerine öğretmenler odasında, sinema tarihinin nereden nereye geldiğini ve bugünkü sinema kalitesini göstermek için ilkel yöntemlerle çekilen Lorel Hardy'i izletir. Diğer öğretmenler de Mualla Hanım'ın öğrencilerine olan bu ilgisini hayranlıkla izlemektedirler. Mualla Hanım, sinema izleme işini daha da zevkli hale getirmek için, sinemanın olmazsa olmazı olan mısır patlağını tüm sınıfa dağıtır. Bu şekilde amacının sadece öğretmek değil, aynı zaman da eğlendirmek ve diğer eğitimcilere de ilham kaynağı olduğu vurgulanmaktadır.

Sene sonunda, Mualla Hanım ile son ders günü öğrenciler, ona teşekkür etmek isterler. Mualla Hanım, öğrencilerine bir şeyler öğretirken hayata karşı eğitmesi, sıcak ve sevecenlikle yaklaşması büyük takdir görür. Öğrenciler bir kağıda “Değerli bir öğretmenin teşvikleri, bir öğrencinin yaşamını değiştirebilir. Siz de bizim yaşamımızı değiştirdiniz. Teşekkürler hocam.” Şeklinde yazdıkları bir kağıdı Mualla Hanım’a verirler.

3.2.2 Eğitim Kurumları İçerisinde Çocuğa Uygulanan Psikolojik ve Fiziki Şiddet

Günümüze bakıldığında, eğitim kurumlarında çocuğa eskisi kadar fiziksel şiddet uygulanmadığı, ancak psikolojik şiddetin devam ettiği görülmektedir. *Bir Genç Kızın Gizli Defteri* adlı romanda çocuğun, eğitimciler tarafından zor durumda bırakılmasına, çocuğu anlama yoluna gidilmemesine tepkiler olduğu görülmektedir.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri adlı romanda Serra'nın okul dergisi için yazdığı öyküyü rüyalarında gördüğü ve dertleştiği Cosby babasına ithaf etmesinin okulun rehberlik öğretmeni Safiye hanım tarafından kabul edilmemesi Serra'nın psikolojisini altüst eder. Safiye öğretmen ithaf edilen kişinin Amerikalı olduğu, Türk kültürün yansıtmadığı için Cosby'e olan ithafın kaldırılması için Serra'ya ve kitaplık kolu başkanlarına baskı yapar. Oysa Cosby baba, Serra'nın hayallerindeki baba modelidir. Onunla rüyalarında rahatlıkla konuşup, dertleşebiliyor ve ona herşeyini anlatabiliyordur. Serra ithafından vazgeçmez ve bunun gerekçesini anlatır. Sonunda ithafı kabul edilir ve öyküsü yayımlanır. Safiye öğretmenin

Serra'ya uyguladığı bu psikolojik şiddet okul yönetimi tarafından da yersiz bulunur.

Serra yeni sınıfında arkadaş edinirken herkesin huyuna suyuna gitmeye çalışır. Arkadaşlarından gelen her daveti sıkılsa bile kabul etmek zorunda hisseder. Serra bu duruma sadece onları tanımak ve kendisine göre arkadaş edinmek için katlanır. Serra gece yatağına girdiği zaman doğal davranmadığı için kendisine kızar ve büyük bir psikolojik baskı altında hisseder. Sınıfın kıskanç ve bencil kızları Aylin ve Simten ise Serra'nın yeni olmasını fırsat bilip, onu kullanmaya çalışırlar. Evden dışarı çıkmak istedikleri zaman, ailelerinden Serra'ya gideceklerini söyleyerek izin alıp, Serra'yı da bu yalanlarına ortak etmek isterler.

Bir gece Serra, uykusunda hıçkırma hıçkırma ağlıyordur. Sesini duyan annesi hemen Serra'nın odasına koşar ve ona ne olduğunu sorar. Serra ise sınıfta Aylin ile yaşadığı olayı anlatır. Aylin, bir gün Serra'yı basketboll maçına davet etmiştir. Ancak maç çıkışı Serra'yı zorla mecbur ederek götürdüğü barda çekilmiş bir fotoğrafını annesine göstermekle tehdit eder. Bu durum Serra'nın psikolojisini iyice bozar ve annesine tüm olan biteni anlatır. Onların kendileriyle alay etmemeleri için o bara gittiğini ve yaşına uygun olmadığını anlayıp hemen orayı terk ettiğini anlatır. Serra, annesinin desteğiyle gerçek kişiliğini bulur ve yaşadığı bu psikolojik baskıdan kurtulur.

3.2.3 Eğitim Sistemi Hakkında Yapılan Eleştiriler

Eğitim kurumlarında görülen bir takım sorunlara göndermelerin ve bu sorunların giderilemeyecek düzeyde olmadığına dikkat çekilmektedir. Eğitimcilerin zaman

zaman müfredat dışına çıkabilmeleri gerektiği ve çocuğun ezberci zihniyetten uzak tutulması gerektiği görüşü görülmektedir.

Arkadaşlar Arasında adlı eserde, Serra ve arkadaşları günler sonra Mualla Hanımın ders işleyişi hakkında yorumlar yaparlar. Ona öğrenciyi düşünmeye sevk ettiği, ders dışında da kültürel anlamda gelişmesine katkı sağladığı için minnet duyarlar. Tüm öğretmenlerin onun gibi öğrenciyi ezbere değil de, düşünmeye, araştırmaya yönelten öğretmenler olmasını isterler ve bu sayede daha kaliteli, bilinçli öğrenciler yetiştirileceğini düşünürler.

Serra ve arkadaşları bir gün kendi aralarında eğitim sistemini tartışırlar. Hepsi de ezberci eğitim sistemine karşıdır ve bu sistemin onları düşünmekten, sorgulamaktan uzaklaştırdığı görüşündeler. Okul kitaplarının çok pahalı olduğundan, devletin en azından kağıdı yayın evlerine uygun fiyata verebileceğinden bahsederler. Eğitim sisteminde, devletin desteğinin yetersiz oluşunun öğrencilerin öğrenmesini, düzgün bireyler olarak yetişmesini güçleştirdikleri görüşünde hemfikirdirler.

Mualla Hanım birgün derste üniversiteye giriş sınavlarının öğrenciyi olumsuz etkilediğini ve gerçek başarıyı göstermediğini savunur. Tüm öğrenciler de ona hak verir. Öğrencilerin, dersaneler, özel dersler ve okul arasında çok fazla yıpratıldığını düşünür. Ancak madem ki eğitim sistemi böyle ve değiştirilmiyor, öğrencilerinden bu durumu kabullenip yapabileceklerinin en iyisini yapmalarını ve kendilerini harap etmemelerini ister.

Mualla Hanım sınıfa okullarda yenilikler yapılan öğrencilerin, öğretmenlerin bazı okullarda idareciler tarafından engellendiğini, ancak artık bu durumun yavaş yavaş değiştiğini anlatır. Sanatın ve kültürün insanı çirkinliklerden uzaklaştırdığını ve bilinçli bireylerin oluştuğundan bahseder.

“Eğitime daha çağdaş bir yaklaşımı olan idareciler, ders dışındaki uğraşların öneminin farkındalar. Sanat ve kültürün insanı çirkinliklerden koruyup güzelliklere yönlendirdiğinin bilincindedir. Çeşitli okullarda görev yapan arkadaşlarla bir araya geldiğimizde, bizleri en çok üzen konu, gençlerin uyuşturucuya yönelmesi ve okullardaki şiddet patlaması oluyor. Liseli çeteler arasındaki kavgalar, bıçaklamalar, öldürmeler... Onlara bu olaylar niye oluyor diye sorduğumda hep aynı yanıt alıyorum. Başka nedenlerin yanı sıra en büyük sebep, boş vakitlerinde yapacak bir şeyleri olmaması; spor alanlarının bulunmaması, hobilerinin olmaması, sanat ve kültürle uğraşmamaları... böyle olunca da olumsuzluklara yöneliyor gençler. İşte onun için biz eğitimcilerimize düşen, olanaklarımız oranında, sizleri sanata, spora, culture yönlendirmek. Bu güzelliklere şimdiden alışsanız, yaşamınız ömür boyu renklenecektir. Kanımca sizlere bunu aşlamak, derslerde bilgi vermekten çok daha önemli.”

(Ongun, 2001, s.254)

3.3 Sosyal Çevre İçinde Çocuk

3.3.1 Yardımlaşma ve Arkadaşlık Duygusu

Arkadaşların birlik içinde yardımlaşmalarının, çocuktaki paylaşma duygusunu geliştirdiği görülmektedir. Birine yardım yaparken, gurur kırmadan yapılması

gerektiğine ve birinden yardım almanın utanılacak bir durum olmadığına dikkat çekilmektedir.

Afacanlar Çetesi adlı romanda kendilerine Gökkuşığı Savaşçıları adını veren bir grup arkadaşın okullarının bahçesinde bulunan küçük kulübeyi okullarına kütüphane olarak kazandırmak istemeleri ve bu amaç doğrultusunda yaşadıkları zorluklar ve mücadeleler anlatılır. Bu zorlukları birlikte yardımlaşarak aşmışlar ve okullarına kazandırmak istedikleri okul idaresine nihayet kabul ettirmişlerdir. Romanda çocuklar alacakları her kararı kendi grupları içerisinde oylayarak alırlar ve birlik içinde hareket ederler.

Mektup Arkadaşları romanında Nilgün'ün sınıf arkadaşı Fatma sabahları derslere sürekli geç gelmeye başlar ve derste uyuklar. Fatma derslerinden geri kalmaya başlayıp, başarısında ciddi düşüş görülür. Bu durumu sınıf öğretmeni Sabahat hanım farkeder ve Fatma'ya bunun sebebini sorsa da cevap alamaz. Sabahat öğretmen durumu Nilgün'e anlatır ve arkadaşının bir derdi olup olmadığını araştırmasını ister. Sabahat öğretmen ayrıca durumu Fatma'nın annesiyle konuşacaktır. Nilgün ise okul çıkışı Fatma'yı takip eder. Nilgün, Fatma'yı elinde bir sepet ile apartmanın alışverişini yapmak için markete giderken ve ağzına kadar dolu bir sepet ile çıkarken görür. Fatma'nın babası Nişantaşı'nda bir apartmanda kapıcıdır, annesi de evlere temizliğe giden bir kadındır. Fatma utanır diye, Nilgün Fatma'nın yanına gitmeye çekinir. Nilgün ertesi gün gördüklerini Sabahat öğretmene anlatır, Sabahat öğretmen dersi yarıda bırakıp Fatma'nın evine gideceğini, Nilgün'e kimseye bir şey söylememesini tembih eder. Sabahat

öğretmen Fatma'ya yardımcı olmaları için Işık ve Ajda'ya da durumu bildirir. Sabahat öğretmen, Nilgün'e Fatma'nın babasının çok hasta olduğunu ve bunun için apartmanın işlerine bakamadığını ve tüm yükün Fatma'ya kaldığını anlatır. Nilgün ise öğretmene arkadaşına yardım etmek istediğini söyler. Her ikisi bir çare düşünürler ve kendi aralarında iş bölümü yaparlar. Ajda'nın babası Fatma'nın babasına aile doktorlarını ayrıca apartmanın temizliği için haftada iki defa kendi adamlarını gönderir. Nilgün, Işık ve Fatma da her sabah birisi gazete ve ekmekleri dağıtmak için aralarında anlaşır.

Sabahat öğretmen Fatma'nın gururunun incinmemesi için bu durumu ona güzellikle anlatmıştır. Fatma'ya yardım etmeyi bilmesi gibi yardım almayı da bilmesi gerektiğini söyler. Hayat boyu her insanın bir diğerinin yardımına gereksinim duyacağını söyler. Yarın başka bir arkadaşının yardıma ihtiyacı olsa onun da koşabileceğini anlatır. Bugün de senin yardıma ihtiyacın var ve arkadaşların da senin yanında diyerek Fatma'nın gururunu okşar:

“Fatma, almak ve vermek diye bir şey vardır. Kişi vermesini bildiği gibi almasını da bilmelidir. Bunu bilmiyorsa öğrenmelidir. Sen, annene babana yardımcı olurken, veriyorsun, değil mi? Söyle bana, bu nasıl bir duygu? Güzel bir duygu değil mi? O zaman sen nasıl yakınlarına yardım ederken mutlu oluyorsan, daha doğrusu onlar senin bu yardımını kabul ederek seni nasıl mutlu ediyorlarsa, aynı şekilde sıra sana geldiğinde sen de sana uzatılan yardım elini, bu sevgi dolu eli tutma ve onları mutlu etme fırsatını kaçırmamalısın. Yardım etmeyi bildiğinin gibi yardım kabul etmeyi de öğrenmelisin. Onlar sana sadece ve sadece duydukları

sevgiden yaklaşıyorlar. Bu en insancıl alışverişidir. Alacaksın, vereceksin. Bu kontada gurur olmaz, hem böyle gurur olmaz. Hayat boyu hepimizin, bir diğerinin yardımına gereksinimi olacaktır. Yarın Işık'ın başı sıkışsa, sen ona yardım etmeyi düşünmez misin? Elebette düşünürsün. İşte bugün, senin yardıma gereksinimin var, arkadaşların sana koşuyorlar. Mesele bu kadar basit. Bilmem anlatabildim mi, yavrucuğum?"

(Ongun, *Mektup Arkadaşları*, s.85)

Nilgün sabahları gazete ve dergi dağıtımını, sabahın o saatinde insanların uykulu hallerini oldukça eğlenceli ve çok komik bulur. Sabahat öğretmen bu şekilde öğrencilerine yardımlaşma ve arkadaşlık duygusunu, yardımda bulunurken yapılan iş paylaşımını aşılamaş olur.

Hüseyin abi kan davasından kaçıp oralara gelmiş ve Şerife'nin babasıyla birlikte iş ortaklığı yapmaktadır. Hüseyin abi kan davasının ne kadar saçma birşey olduğundan bahseder. Hüseyin abi kan davasından kurtulmuştur fakat traktörün hendeğe çarpması sonucu hayatını kaybeder. Şerife ise Hüseyin abinin geride kalan karısı Ayşe ablaya ve altı çocuğuna çok üzülür. Babasına onlara yardım eder miyiz diye sorar. Şerife'nin babası da onları kendi ailesi, akrabası gibi sahiplenip sürekli yardım edeceğinden bahseder. Şerife, babasının onlara yardım etmesinden dolayı çok mutludur.

Yaş Onyedi'de Bahar'ın sınıf arkadaşları Keriman ile Ahmet'in kaçacak olmalarını müdür yardımcısı Nurcihan hanıma bildirmesi ve onun duruma kızarak değil de çocukların sorunlarını dinleyerek çözüm bulduğu görülür.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra Çeşme'de Cüneyt'le çok iyi anlaşır. Cüneyt Serra'ya Tümay'dan yüzmeyi öğrenebileceğini söyleyip onu Tümay'ların evine götürür. Tümay yüzme konusunda profesyonel eğitim almış çeşitli başarıları olan bir kızdır ve Serra'ya da seve seve yüzme dersleri verir. Serra'nın Çeşme'de arkadaş çevresi genişlemekle kalmayıp güzel dostlukları da başlamış olur. Geçirdiği bu kötü günlerde Çeşme'de yaşadığı yoğun hayat Serra'nın ruh haline iyi gelmiştir.

Tümay'ın yarışlara katılmasına babası izin vermez. Tümay morali çok bozuk olduğundan Zeynep ve Serra ile üzüntüsünü paylaşmak için onları yanında ister. Tümay ne yapacağını bilemez. O, hem böylesi bir fırsatı kaçırmak istememekte hem de babasıyla inatlaşmak istemez. Serra ise büyüklerin bazen yaşamı neden güçleştirdiklerini anlayamadığını dile getirir. Serra, Tümay'a babasının işlerinin kötü gitmiş olabileceğini söyleyerek o an sana kızmıştır diyerek moral vermeye çalışır.

Serra tatil dönüşü, okullar açılınca kitaplık koluna girmek ister ve kendisinden üst sınıfta olan kitaplık kolu başkanı Selin'den yardım ister. Selin ise Serra'nın çok hevesli olduğunu görür ve ona elinden gelen her türlü yardımı yapabileceğini

söyler. Serra tüm sevinçlerini, sıkıntılarını en yakın arkadaşı Ayşegül ile paylaşır. Ayşegül de Serra'yı hiç bir zaman yalnız bırakmaz. Onun her konuda yanında olur.

Serra'nın doğum gününde Özgür ve Selin Serra'ya hayranı olduğu Billy Cosby'nin kitaplarını hediye ederler. Serra bu hediyeye çok sevinir. Özgür ve Selin'in böylesine ince düşünmesi Serra üzerinde çok derin bir etki bırakmıştır.

Arkadaşlar Arasında adlı roman, Serra'nın Ankara'dan İstanbul'a taşınacak olmasıyla başlar. Serra bu durumdan pek hoşnut değildir. Onun için yeni bir şehre, yeni bir okula ve hiç tanımadığı insanlanlara alışmak zor olacaktır. Serra, İstanbula ve yeni okuluna alışamamaktan ve arkadaş edinememekten korkar. Serra'ya İzmir'de yaşayan kuzeni Sırma destek olur. Sürekli Serra'yı arayarak İstanbul'un güzel yönlerinden, olumlu taraflarından bahseder. Serra'nın en büyük korkusu kafasına göre düzgün arkadaşlıklar, dostluklar kuramamaktır. Sırma ise Serra'ya İzmir'de yaşadığı deneyimi hatırlatır. Sırma, Serra'ya İzmir'e ilk geldiği zaman kimseyi tanımadığını ve sonraları bir sürü dostluklar kurduğunu ve herkesin onu çabucak kabullenip çok sevdiğini anımsatır. Bu konuşma Serra'ya güç verir. En azından İstanbul'a gittiği zaman, arkadaş edinmekten korkmaması gerektiğinin bilincine varır.

Serra bir gün ders notlarını Aylin'e verir. Aylin, ders notlarını iki gün içerisinde getireceğini söyler ancak getirmez. Ertesi gün, yani sınavdan bir gün önce ders notlarını getirdiğinde, notların yarısını köpeğinin parçaladığını ve bunun için üzgün olduğunu söyleyerek yarısı yırtılmış olan notları Serra'ya uzatır. Serra, onun

bu sorumsuzca davranışı karşısında çok sinirlenir ve bahçede sessiz bir köşede hırsından ağlamaya başlar. Onun bu durumunu gören Sıla ise ders notlarını onunla paylaşabileceğini ve bu sayede sınava rahatlıkla çalışabileceğini söyler. Serra ise onun bu sıcak, yardımsever davranışı karşısında çok duygulanır. Bu sayede ileride oluşacak büyük bir arkadaşlığın, dostluğun temelleri atılmış olur.

Serra, yeni okulunda yaşadığı deneyimlerden büyük dersler çıkarır. Tanıdığı arkadaşlar arasında Melis'in kendisini bir yere davet ettiği zaman, onunla vakit geçirmek için veya yalnız kalmaması için davet ettiğini bilir. Oysa Aylin çıkarı olduğu zamanlarda Serra'yı davet ettiği için Serra'ya Melis gibi kıymetli arkadaşlarını daha iyi tanımasına yardımcı olur., Aylin'in ise çıkarı olduğu zamanlarda onu bir yere davet ettiğini anlamasına yardımcı olduğu Aylin'e içten içe teşekkür eder. Serra, edindiği kötü arkadaşlar yüzünden, arkadaş ilişkilerinde daha deneyimli ve artık daha sağlam adımlar atmaya başlar.

3.3.2 Yapılan Yanlışlardan Ders Çıkarma

Çocukların hata yapabileceklerine, bunun doğal oluşuna ancak yapılan bu hataları fark ederek tekrar yapmamaları gerektiğine dikkat çekilmektedir. Çocuklara yaptıkları hataların sonuçlarının neler olabileceği gösterilerek, seçimin yine çocuğa bırakıldığı görülmektedir.

Nilgün'ün sınıflarına yeni bir öğrenci gelmiştir, ismi Ajda'dır. Ajda ve dördüncü sınıf öğrencisi olan küçük kardeşi Hakan okula yeni gelen öğrencilerdir. Sınıf öğretmenleri Ajda'yı sınıfın en gıcık, kıskanç ve dedikoducu, alaycı kızları Mana ve Serap'ın yanına oturtur. Ajda Avrupa'da yaşadığı için Mana ve Serap sürekli

onunla dalga geçerler. Sınıfta pinpon topu oynarken top Sabahat öğretmenin suratına isabet eder ve Mana ve Serap hemen suçu Ajda'ya atarlar. Nilgün ise buna çok sinirlenir. Nilgün tenefüste Mana ve Serap'ın bu davranışlarına bağırarak tepki gösterir ve bunu Sabahat öğretmen duyar. Nilgün tüm olan biteni Mana ve Serap'ın herkesle alay ettiğini ve küçük gördüğünü, hatta sınıfta Fatma arkadaşlarının solmuş hırkasıyla nasıl dalga geçtiklerini anlatır. Sabahat öğretmen bu duruma çok kızar ve Nilgün'ün de ısrarıyla Ajda'nın bundan böyle Nilgün'ün yanında oturmasını, Mana ile Serap'ın da Ajda'dan özür dilemelerini ister. Nilgün Ajda'yı çok efendi, güzel, çalışkan, akli başında ve uyumlu bulur. Sınıfa yeni gelen bir arkadaşına yardım ettiği ve yeni bir arkadaş kazandığı için çok mutludur. Bu mutluluğunu Şerife ile paylaşır.

Nilgün'ün kardeşi Defne bir gün bir dergide çocuk evi görür ve onu çok beğenir. Bunu ablası Nilgün'e gösterir ancak ev çok pahalıdır, Defne eve adeta aşık olmuştur ama ille de satın alalım diye ısrar etmez. Onun bu masum isteği karşısında dayanamayan Nilgün ise arkadaşlarından yardım ister ve Defne'ye bu evi kendi elleriyle yapma sözü verir. Eski kitaplığını da bu ev için dekore etmeyi düşünür. Bu ev için Nilgün'ün sınıf arkadaşları Fatma ve Işık hergün yardıma gelirler. En son da Ajda yardıma gelir. Nilgün gerekli karton, yapıştırıcı, renkli kağıtlar gibi malzemeleri alır. Nilgün'ün kardeşi için bu fedakarlık karşısında gerekli malzeme için maddiyat işini annesi üstlenir. Üst kat komşuları Gülriz abla seramik işiyle ilgilendiği için seramikten aile yapıp getirir. Evi sonunda el birliğiyle bitirirler ve minik Defne sevinçten havalara uçar. Kardeşini mutlu

etmenin verdiği haz da Nilgün'ü ve arkadaşlarını çok mutlu eder. Minik bir çocuğun hayallerini yerine getirmişlerdir.

Mektup Arkadaşları'nda Şerife'nin Ahmet abisinin güvercinlerinin olduğu kafeste yangın çıkar ve güvercinlerinin çoğu yanarak ölür. Bu acı olay aileyi çok üzer. Annesi ekmeğ pişirirken bacadan çıkan kıvılcımlar güvercinlerin kafesine sıçramış ve yangın çıkmıştır. Ahmet güvercinlerine çok düşkün olduğundan çok ama çok üzgündür. Ahmet bu acıyı geçenlerde emin olmadığı bir konu için güvercinleri üzerine yemin edişine bağlayarak bu yüzden cezalandırıldığını düşünür ve bir daha emin olmadığı bir konuda yemin etmemeye kendi kendine söz verir:

“Geçende arkadaşlarla bir şey konuşuyorduk. Bir ara ‘Güvercinlerimin hayrını görmeyeyim ki bu böyle.’ Dedim, oysa o konuda pek de emin değildim, salt onları ikna etmek için böyle söylemişim. İşte şimdi güvercinlerim yandı, zaten o sözü ettiğim günden beri de huzursuzdum, sanki cezalandırılmamı bekliyordum, olan güvercinlerime oldu, baba.”

(Ongun, *Mektup Arkadaşları*, s.122-123)

Mektup Arkadaşları'nda, Nilgün'ün arkadaşı Işık ağlayarak sınıfa gelir. Nilgün de hemen yanına koşup durumu anlamak ister. Işık binbir pişmanlıklar içinde ağlayarak öğretmenler odasına gittiğini ve orada Sabahat öğretmenin çantasından sınav kağını aldığını söyler. Sonra öğretmenler odasına başkaları geldiğinden kağı geri yerine koyamamamıştır ve yaptığına bin pişmandır. Korkudan ve utançtan sorulara bile bakamamıştır. Tek derdi o sınav kağından kurtulmaktır.

Nilgün'le beraber kağıdı götürüp yerine koymayı düşünürler. Öğretmenler odasında kimse yokken kağıdı Sabahat öğretmenin çantasına koyup oradan uzaklaşırlar ama Işık hala yaptığı bu hatanın vicdan azabı içerisinde. Işık, çalışkan ve sınavlardan yüksek notlar alan bir öğrenci olduğu halde nasıl böyle birşey yapabildiğine kendisi de inanmamaktadır.

“Şu soru kağıdından bir kurtulsam... İnan Nilgün, hala sorular nedir bilmiyorum. Öğretmenler odasında korkudan okuyamadım, dersteyse açıp bakmadım bile. İçinde ne var bilmek istemiyorum. Sıfır alsam umurumda değil, yeter ki şu kağıttan bir kurtulayım.”

(Ongun, *Mektup Arkadaşları*, s.130)

Sabahat öğretmen sınıfa geldiğinde çantasının karıştırıldığını ve birilerinin sınav kağıdına baktığını anlar. Sınıfta bunu kim yaptıysa tenefüste beni bulsun ve suçunu itiraf etsin der. Işık adeta yerin dibine girer. Nilgün de sanki onun suç ortağıymış gibi o da suçluluk hisseder ve tenefüste gidip suçunu itiraf etmesini arkadaşından ister. Ömür boyu bu suçluluk duygusuyla yaşayamayacağını ve bunun yalancılık sahtekarlık olduğunu vurgulayarak bu yanlış davranıştan hemen dönmeleri gerektiğini söyler:

“Yılın geri kalan bölümünün her gününde, her saatinde bir yalanla yaşayabilir misin? Öğretmenimizin yüzüne her baktığımızda, her derste, her sınavda, anlaşıldı mı, acaba anlaşılacak mı diye yaşanır mı? Bu çekilir mi? Doğru olanı yapalım, bu iş te bitsin.”

(Ongun, *Mektup Arkadaşları*, s.133)

Okul çıkışında birlikte Sabahat öğretmenin yanına giderler. Işık ağlayarak suçunu itiraf eder. Sabahat öğretmen çok şaşırır, neden böyle birşey yaptığını sorar. Işık, Sabahat öğretmenin en güvendiği öğrencilerinden olduğu için ona bağırıp çağırılmaz. Çok çalıştığı halde aldığı notları beğenmediği için bir anda böyle bir hisse kapıldığını ve düşük not almayı gururuna yediremediğini ama çok pişman olduğunu ve soru kağıdına bir kez dahi olsun bakmadığını da söyler. Sabahat öğretmen ona inanır ve bu çektiği acının ona yeteceğini belirterek eğitimde önemli olanın not değil, öğrenmek olduğunu vurgular. Onlara hiçbir zaman doğruluktan şaşmamaları gerektiğini söyler. Öğretmen, yalana alıştırlarsa bunun hep öyle gideceğinden bahsederek onları yaptıkları yanlıştan döndükleri için kutlar ve bu olayın aralarında sır olarak kalacağını söyler:

“Sana inanıyorum Işık, çok acı çektiğini de görüyorum, fakat beni asıl üzen o kağıdı alman değil, seni bu davranışa iten nedenler. Yavrum ne kadar büyük bir yanlışta içindesin sen! Okula gelmenin, gerçek eğitimin amacını anlamamışsın. Eğitimde önemli olan not değil, öğrenmektir. Öyle değil mi ? Bir şey daha söylemek istiyorum, ondan sonra bu olay burada kapanıp gidecek. Doğruluktan hiçbir zaman şaşmayın çocuklar, inanın hayatta en kolay yol budur. Yalana dolana saptınız mı, o yalanları sürekli aklınızda tutmanız, o yalanı örtebilmek için yeni yeni yalanlara başvurmanız gerekecek, tüm huzurunuz kaçacaktır. Yalan bir batağa benzer, battıkça batarsınız. Oysa doğruluk belki ilk anda çok zordur, bir suçu, bir kabahati söylemek çok acı bir ilacı içmeye benzer, ama o ilacı içer içmez

iyileşirsiniz. Doğru söylemek de aynen böyledir, ilk an güçtür, ama sonra çare bulunur, işler yoluna girer. Anlaştık mı, çocuklar? “

(Ongun, *Mektup Arkadaşları*, s.134-135)

Çocuklar, öğretmenlerinin bu sevecen ve yol gösterici tavrı karşısında mutluluktan hopluya zıplaya evlerine giderler.

Kamp Arkadaşları'nda Nilgün, Şerife ve arkadaşlarının kimseden izin almadan tekne ile adaya gitmeleri ve bu hatadan her birinin ayrı ayrı ders çıkarmaları, çocukların ağızlarından anlatılır. Onlar yaptıkları hatayı, adada yaşadıkları korku dolu geceden ders çıkararak anlarlar.

Defne denize kolluklarıyla girer ve onun bu şekilde yüzmesine Elvan katıla katıla güler. Nilgün ise kardeşinin gülünç duruma düşmesine dayanamaz ve kardeşine yüzme bildiğini, kollukları olmadan yüzebileceğini söyler. Böylece kolluksuz yüzen kardeşini gülünç durumdan kurtarmış hem de onun cesaretle yüzmesini sağlamıştır. Nilgün, bu duruma hala gülen Elvan'ı tersleyerek, o yaşta ilk defa kolluksuz yüzecek olan bir çocuğa böyle gülünmemesi gerektiğini belirtir. Nilgün böylelikle Elvan'a davranışının ne kadar yanlış olduğunu ve bu gibi durumlarda böyle davranmaması gerektiğini anlatmış olur.

Aynı romanda, Nilgün evlerine temizliğe gelen Gülizar hanımı çok sever ancak eve çamurlu ayakkabılarla girmekten de geri kalmaz. Nilgün kampta mutfakta Esmâ Fazıla Kaşıkçıoğlu adında bir teyzeyle tanışır. Orada ondan bulaşık yıkamayı

ve temizliği tam beceremese de yavaş yavaş öğrenir. Bunların zorluğunu gördükçe eve gündeliğe gelen Gülizar teyzeye çok üzölür ve bir daha eve çamurlu ayakkabılarla girmemeye kendi kendine söz verir.

Kampta birgün Cevat dede ve çocuklar arabayla gezmeye çıkarlar. Kampta çalışan 16 yaşındaki Mert ise dikkatsizliği sonucu Nilgün'lerin arabasına çarpar. Nilgün çocuğa çok kızar ve onu azarlar, bir türlü siniri geçmek bilmez. Mert'in babası oğlunun kampta çalıştığını ve bir aylık maaşıyla zararı ödeyebileceğini söyler. Cevat dede bunu kabul etmek istemez. Ancak babası oğlunun yaptığı hatadan ders çıkarmasını ve bunun sonuçlarına katlanması gerektiğini, bir daha böyle bir olay yaşamamak için bunun ona unutamayacağı bir ders olacağını söyler. Babasının amacı çocuğun yaptığı bu yanlıştan ders çıkarmasıdır.

Kamp Arkadaşları romanında kamp sahibi şükrü amca Nilgün'e ve şerife'ye kampta kimliğini gizli tutan Avrupa'dan gelen bir gazeteci olduğundan bahseder. Bu yazar gittiği kamplardaki gözlemlerini gazetede, dergide yazarak o yerin reklamını yapan biridir. Bu kamp için çok önemlidir ancak şükrü amcanın kampta etkinlik düzenleyecek bütçesi yoktur. Bu yazıdan da geçer not alamazsa kampına kimsenin gelmeyeceğini düşünür ve karamsarlığa kapılır. şerife ve Nilgün duruma çok üzölürler ve oturup şükrü amca için neler yapabilirler bunu tartışmaya başlarlar. Tam o sırada şerife arkadaşları Elvan ve İrem kardeşler ile Emre'yi görürler. Onlar da aileleriyle kamp yapmaya gelmişlerdir. şükrü amcanın durumunu onlara da anlatırlar ve hep birlikte çözüm üretmeye başlarlar.

Sabahları jimnastik dersleri, yüzme bilmeyen küçük çocuklara havuzda yüzme dersleri, kampa yakın olan adaya piknik gezisi ve civardaki tarihi yerlere gezi düzenlemeye karar verirler. Amaçları Şükrü amcanın bu gazete ve dergi yazılarında geçer not alması, kampın reklamının güzel yapılmasıdır.

Çocuklar uzun süredir planladıkları adada piknik gezisini gerçekleştirirler. Mert danışmada, Emre ise kamp içinde her yerde duyurular yapmıştır. Şerife de bir kağıda duyuruyu yazıp kampın restaurantına yapıştırmıştır. Nilgün piknik için gerekli olan malzemelerin muhasebesini tutmuş, masrafları hesaplayıp bilet işiyle ilgilenir. Elvan ve İrem kardeşler de Esmâ Fazıla teyze ve mutfak görevlisi Cemal ustayla birlikte kumanyaları hazırlarlar. Yine kampta birlik, beraberlik ve dayanışma vardır. Herkes el birliğiyle birşeyler yapmaya çalışıyordur.

Kampta son gece olduğundan bir sürü yiyecek ve içecekler hazırlanmıştır. Çocukların hepsi toplanıp kampta yaptıklarından bahsederler. Bunun onlar için çok büyük bir deneyim olduğunu, yardımlaşmanın, zorda olan birine yardım etmenin çok büyük bir mutluluk olduğunu, bu yardımları yaparken aralarında doğan dostluğun güzelliğinden ve çok şey öğrendiklerinden bahsederler.

Kamptaki son gece herkese ödülleri verilir. En son ödülde çocuklar kendilerinden emin bir şekilde En İyi Gazeteci Ödülü diye Bay Jacques Renair diye İsviçreli çifti işaret ederler. Adam çok şaşırır ancak çocuklar onun kimliğini çoktan bildiklerini, kamptaki gazetecinin o olduğunu anladıklarını söylerler. İsviçreli duruma itiraz eder ve tam o sırada Fransız adam gelir Nilgün'e teşekkür ederek elinden ödülü

alır. Kamptaki gazetecinin kendisi olduğunu itiraf eder ve Nilgün'le çocuklar çok şaşırırlar. En son Fransız adam bir açıklama yapar. Tesisini çok beğendiğini ama daha çok buradaki dostluğu, arkadaşlığı, dayanışmayı, yardımlaşmayı ve sevgiye hayran kaldığını dile getirir. Şükrü Bey ile çekildiği fotoğrafları dergiye basacağını ve o sayıyı da kamptaki herkese göndermek istediğini söyleyerek herkesten adres alır ve daha sonra kamptaki misafirlere dönerek çocukları işaret eder ve onları alkışlarlar. Alkışlar çocukların çabalarına ve temiz yüreklerinedir. Yaptıklarının takdir edilmesi onlarda mutluluk, heyecan ve övünç duygusu yaratmıştır.

Yaş Onyedi'de Sevgi'nin koşu yaparken fizik hocasının boş bir sınıfta tahtaya bir şeyler çizdiğini ve sonra bunları kağıtlara geçirdiğini gördüğünü söylemesi üzerine Eşref'le Volkan, oraya gitmeye karar verirler. Onlar oralarda dolarken fizik hocası bunları fark eder ve niyetlerini içten içe anlar. Hoca sınıftan çıktığı zaman müsveddelere bakma kararı alırlar. Hoca bir anlığına sınıftan çıkınca Eşref'le Volkan çöpteki ve masadaki müsveddeleri hemen not edip sınıftan çıkarlar. Sınav sorularını aldıklarını düşünerek soruları kızlarla paylaşmak isterler ancak Bahar, Sevgi ve Mine soruları görmek istemediklerini ve onlara çalışmayacaklarını söylerler. Eşref ile Volkan sadece bu sorulara çalışacaklarını ve sınavdan tam puan alacaklarını söylerler. O gün Bahar geç saatlere kadar sınava çalışır. Ertesi gün fizik hocası Selçuk hocanın sorduğu soruların farklı olduğunu gören Eşref ve Volkan boş kağıt vermek mecburiyetinde kalırlar ve bu yaptıklarından büyük pişmanlık duyarlar. Bir daha asla böyle bir şeyi kalkışmamaya kendi kendilerine söz verirler.

Fizik sınavından sonra ders İngilizcedir ve Nermin hoca küçük sınav yapacaktır. Eşref'le Volkan hemen atılırlar ve Nermin hocadan bugünkü sınavı iptal etmesini günlerdir fizik sınavına çalıştıklarını söyler. Nermin hoca ise onları umursamayıp sinirli bir şekilde sınav sorularını tahtaya yazmaya başlar. Bunun üzerine tüm sınıf kendi aralarında fısıldaşarak Nermin hocaya boş kağıt verme konusunda karar alırlar. Sınav süresi bitip Nermin hoca kağıtları toplayınca boş kağıtlar karşısında çok sinirlenip ağlayarak sınıfı terk eder. Bahar sınıfça alınan bu karardan oldukça rahatsızdır ve gidip özür dilemeyi, onunla alay etmediklerini söylemek ister. Sınıfça öğretmenler odasına gidip özür dilemeye karar verirler ancak Nermin hoca gitmiştir. Hemen durumu anlatmak için müdür yardımcısı Nurcihan hanıma giderler. Ona durumu anlatıp yaptıkları hatayı telafi etmek istediklerini söylerler. Nurcihan hanım ise öğrencilere hocalarının kötü günler geçirdiğini, eşiyile sorunları olduğunu ve boşanma arefesinde olduğunu anlatır. Nermin hocanın eşi de okulda sevilmeyen bir öğretmendir. Bunu duyan öğrenciler yaptıkları karşısında daha da utanıp pişmanlık duyarlar. Öğrenciler hatalarını telafi etmek için çözüm yolu ararlar. Nurcihan hanım Nermin hocayı istifasından vazgeçirebilirse onların bir buket çiçek yaptırıp özür dileyebileceklerini söyler.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Çeşme'de otomobil yarışları düzenlenecektir ve Bora Sırma'nın da yanında olmasını ister. Sırma, Bora'dan hoşlandığı için bu yarışlara gitmek ister. Ancak buna annesi izin vermeyeceği için Serra'dan yardım ister. Serra önce ona yardım etmeyi kabul eder ancak sonra mantıklı düşününce bu yanlışından vazgeçer. Sırma annesine yalan söyleyerek ve Bora'nın arabasında yarışlara onunla birlikte katılmaya karar vermiştir. Serra ise böyle bir yalana ortak

olmak istemez ve ona bu durumda destek vermekten vazgeçer. Eğer böyle birşeye kalkışırsa doğruyu annesine söylemekle tehdit eder. Sırma, Serra'ya çok kızar adeta o an için ondan nefret eder. O gece Serra sinirinden ne yapacağını bilmez, ilk defa bu denli kararlıdır. Kimsenin onu yalanına ortak edemeyeceğini düşünür, hele de böylesi tehlikeli bir yarış için.

Yarışların ertesi sabahı Serra, teyzesinin sesiyle uyanır. Yarışlarda çok büyük bir kaza olmuştur. Bora ile bir genç büyük bir kaza geçirmişlerdir ve Bora'nın durumu çok ciddidir, yoğun bakımdadır. Serra duyduklarına inanmamaktadır. Sırma'yı inatla engellediğine binlerce kere şükür eder. Ya izin verseydim ve bu yalana ortak olsaydım şu an Sırma da hastanede yatıyor olabilir hatta ölmüş olabilirdi diye içinde büyük bir korku yaşar. Sırma'da uyanır ve olanları öğrenir. Şok geçirir adeta ve Serra'da özür diler. Onun hayatını kurtardığını ve iyi ki onun gitmesine engel olduğunu söyler. Bora'yı tüm arkadaşları ziyarete gider ve Bora ancak günler sonra iyileşir. Sırma tüm bu olanlardan büyük bir ders çıkarır. Yetişkinlere danışmadan bir işe kalkışmamayı ve yaşına uygun olmayan şeylere kalkışmamayı öğrenir.

Arkadaşlar Arasında (Bir Genç Kızın Gizli Defteri-2) romanının ilki olan *Bir Genç Kızın Gizli Defteri*'nde Serra'nın annesinin boşanma döneminde annesine karşı aldığı suçlayıcı tavır, *Arkadaşlar Arasında* kitabında yerini bundan duyulan pişmanlığa bırakır. Serra, annesinden bu davranışları için özür diler. Serra, bunu annesine adeta kendisiyle yüzleşir gibi açıklar:

“Niye öyle konuştum, hiç anlamıyorum. Boşanma işinde senin elinden geleni yaptığını biliyorum. Sonra şu yeni iş teklifi... Bu çok güzel bir şey, kim olsa sevinirdi. Orada da sana haksızlık ettim. İnan, söylediklerim için çok pişmanım, bunu bilmeni istiyorum.”

(Ongun, 2001, s.27)

Anlatıcı romanlarında çocuğu düşünmeye sevk ederek, bir başkasının zoruyla değil de kendi aklıyla yaptığı yanlıştan ders çıkarmasını sağlar. Ongun, bunu yaparken genelde çocuğu kendi aklıyla konuşturur ve cevap hakkını yine çocuğun kendisinin bulmasını sağlar. İpek Ongun romanlarında hem çocuğa hem de ebeveynlere mesajı vardır. Ebeveynlerin çocuklarına düşünme hakkı tanımaları gerektiği ve çocukların bazı sorunları kendi akıllarıyla, düşünerek çözmeleri gerektiğine işaret edidiği görülür.

Mualla öğretmen bir gün derste Beethoven’ın Dokuzuncu Senfoni’sini dinletir. Çocuklardan senfoniye dinlerken düşünmelerini ister. Düşünen insanın, özgür bir insane olduğunu, düşünerek gerçek kişiliğine ulaşabildiğini vurgular. Bu konuşmalar Serra’nın yeni edinmekte olduğu arkadaşlarına karşı yeterince güçlü olup olmadığını, onlara karşı zayıf bir insane olup olmadığını sorgulamasını sağlar. Serra arkadaş edinebilmek uğruna, kendi kişiliğinden taviz verip vermediğini sorgular ve varsa bu yanlışlardan geri dönmek için onlarla geçirdiği vakitleri düşünür, sorgular.

3.3.3 Zorluklarla Mücadele Edebilme

Kamp Arkadaşları'nda birlik içinde hareket eden insanlar çocuk bile olsalar, her türlü zorluklarla mücadele edebilir, her sıkıntıya karşı kuvvetli olabilir, engellerin üstesinden daha kolay gelebilir vurgusu yapılır. Çocuklar düzenleyecekleri piknik yerini önceden görmek için adaya gitmek isterler. Şerife ise büyüklerden izin almadan böyle bir şey yapmayı doğru bulmaz. Ancak diğerlerinin de ısrarıyla kıyıda bağlı duran motora binip adaya giderler. Denizin ortasında büyük bir fırtına ve yağmur başlar. Elvan, İrem, Emre, Nilgün ve Şerife adada mahsur kalırlar ve çocuklar ateş yakıp, geceyi orada geçirmeye karar verirler. Fırtınalı ve yağmurlu bir gecede onların çadırlarını su basar. Nilgün ve Şerife el birliğiyle çadırlarına dolan çamuru, suyu temizlerler, eşyalarını toplarlar. Mert onları kampın temiz odalarından birine yerleştirir.

Afacanlar Çetesi'nde Asena, Defne, Berk, Sinan, Zeynep, Tolga ve Argun'un okullarının yüzüncü yıl porjesi için okul bahçelerinde bulunan küçük metruk evi okullarına kütüphane olarak kazandırmak için verdikleri mücadele, okul idaresini ve hocalarını ikna etme çabaları görülür. Çocuklar ortaokul ikinci sınıf öğrencileridir. Bu metruk ev okulun bekçisi Hasan Efendi ve bazı haydutlar tarafından kullanılmaktadır. Önceleri evin kütüphane olarak kullanılmasına Hasan Efendi ve müdür yardımcısı karşı çıkar. Çocuklar onların bu anlamsız çıkışından şüphelenip hem Hasan Efendiyi hem de müdür yardımcısını takibe alırlar. Bu takip sonucunda bu eski ve harabe evin içinde bulunan ve denize açılan gizli geçidi Hasan Efendinin kaçakçılarla iş birliği yaparak kullandığını anlarlar. Grubun başkanı olan Asena, annesinin dayısının oğlu olan Süha abisine okulda olanları ve

kuşkularını anlatır. Süha abi orduda istihbarat bölümünde görevlidir. Süha abi, durumu Mali şubede, kaçakçılık bürosundaki tanıdıklarına anlatır. Asena'ya okuldaki kişilerin eğer büyük bir çeteysen ve yakalanırlarsa, onlara büyük bir ödül verilebileceğini söyler. Asena bu durumu hemen Gökkuşuğu Savaşçılarını toplantıya çağırarak anlatır. Çocuklar evi incelerken eski bir masanın çekmecesinde buldukları defterleri bir ip ucu veya suç delili olabilir diye yanlarına alırlar. Asena ise haydutların defterin kaybolduğunu anlamamaları için ertesi gün defter yerine koymak için harabe eve gider ve defter çekmeceye konur. Tam evden çıkarken Hasan Efendi ile burun buruna gelir ve yakalanır. Az sonra Hasan Efendinin suç ortakları da içeride belirir ve küçük çocuğun ellerini, ayaklarını bağlarlar. Onu dışarıda bekleyen Berk iyice telaşlanmıştır ve adamlar Asena'ya onu evine göndermesini isterler, kaçmaya kalkarlarsa onu vuracaklarını söylerler. Asena, Berk'i gitmeye ikna eder, herşeyin yolunda olduğuna ve çok az bir işi kaldığına ikna eder. Ancak Berk durumdan kuşkulunıp durumu diğer arkadaşlarına anlatır. Berk, Sinan'la birlikte Asena'nın evine gidip durumu baştan sona Asena'nın dedesine anlatır. Dede, Süha'yı arayarak durum bildirir ve Süha gelir. Çocuklara okullarındaki müdür yardımcısının sahtekar olduğunu, okula düzmece bir belge ile müdür yardımcısı olarak tayin edildiğini anlatır. Süha ve polisler okula operasyon kararı alırlar. Asena hala evin içerisinde beklerken aniden baskın yapılır ve Asena kurtarılır. Asena'nın köpeği Ahbap da Hasan Efendi'nin yakalanmasına yardım eder. Sonunda çocukların okullarına kazandırmak istedikleri kütüphane projesi öğretmenler toplantısında kabul edilir.

Yaş Onyedi' de Bahar psikolojik olarak çöküntü yaşar. Bahar'ın babasıyla arasının açık olması, kardeşi Hakan'ın evden uzakta oluşu, evlerinde halasının hakimiyet kurması onun iyice canını sıkarak, çözüm arayışı içinde annesinin eski dostu olan Handan hanımı arayıp ona oturmaya gider. Handan hanım Üsküdar'da oturan devlet tiyatrosunda çalışan ünlü bir oyuncudur. Eşini ve annesini aynı dönemde kaybetmiş, yalnız yaşayan bir kadındır. Bahar ona evde halası ve babasıyla problemlerinden, kardeşi Hakan'ı çok özlediğinden bahseder. Annesini kaybetmenin acısının ne zaman geçeceğini sorar Handan hanıma. Handan hanım ise bu acının geçmeyeceğini ancak bu acıyla yaşamasını öğrenmesi gerektiğini anlatır. Bahar derslerinden boş kalan zamanlarda küçük sınıflara özel ders verip onlara ödevlerinde yardımcı olur. Bahar, Handan Hanım'a bu parayı da yarı yıl tatilinde gelecek olan kardeşi Hakan'ı gezdirmek, onu mutlu etmek için son kuruşuna kadar harcar ve bundan duyduğu mutluluktan bahseder.

Handan Hanım da, evde halası ve babasıyla yaşadığı durum için, onu yüreklendirip onun ne kadar güçlü bir kız olduğu vurgusunu yapar. Onunla tıpkı bir yetişkinle konuşur gibi konuşur. Mücadeleyi bırakmadan, evde halasına karşı saygısını kaybetmeden, onun biraz eski kafalı olmakla beraber yine de kötü bir insane olmadığından söz eder. Bahar Handan Hanım'ın yanından ayrıldıktan sonra üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi rahatlar.

Bahar'ın kedisi Balbadem bir gün evden kaçıyor ve günlerce yağmurda çamurda onu arar. Bahar, bütün esnafa haber verir. Bunu gören babası yağmurlu bir günde Bahar'ın kedisini bulup getirir. Bahar bu duruma hem çok şaşırır hem de çok

sevinir. Babası annesinin ölümünden bu yana ilk defa onunla, bir sorunuyla ilgilenmiştir. Bu olay baba-kızın arasındaki soğukluğun gitmesini sağlar. Bahar babasına teşekkür eder, babası da Bahar'a onun gözündeki perdeyi kaldırdığı için teşekkür eder ve Handan hanıma gittiğinden haberi olduğunu, Handan hanımla konuştuğunu, onu sorunlarıyla tek başına mücadele etmek zorunda bıraktığı için çok üzgün olduğunu söyler. Karısının ölümünden duyduğu acıyı, yalnızlığı üzerinden atamadığını ve bunu atlatabilmesi için kızından yardım ister. Kızına birbirlerine destek olmaları gerektiğini söyler. Kendisi sadece eşini değil, arkadaşını, dostunu, can yoldaşını kaybetmiştir ve kızından bunu anlamasını ister. Babası, kızına onun halasından hoşlanmadığını bildiğini ve ileride Bahar'ın da babasına evde yardımcı olması şartıyla onu kibarca memlekete gönderebileceklerini ve Hakan'ı da yanlarına alıp hep birlikte ailelerini toparlayabileceklerini söyler. Bahar tek başına her işi yapabileceğini, babasıyla iş bölümü yapıp bunların üstesinden gelebileceklerini söyler ve onunla barışır. Bahar'ın bunca mücadelesi, yaşadığı onca zorluklar bir sonuç verir.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Tümay yarışlara katılmak için babasını ikna eder ve yarışlara katılır. Tümay'dan arkadaşlarına çok güzel haberler gelir ve Tümay kendi dalında birinci olur. Serra buna çok sevinir ve Tümay'ın çalışma azmini, babasıyla kısa süreli yaşadığı sorunu, bu sorunla baş edişini ve sonunda kazandığı başarıyı düşünür.

Serra, yazdığı öykü hakkında Safiye öğretmenin kendisine uyguladığı baskıyla uğraşırken annesinin de boşanma davasıyla uğraştığını öğrenir. Serra'nın

öyküsünün kabul edildiği gün yani acılar çekip, mücadeleler verip zafere ulaştığı gün annesi ve babası da boşanır. Serra bunu annesiyle yaptığı konuşmadan anlar. Anne-kız aynı gün acı çektikleri halde yılmadan doğru bildikleri yolda gitmeye karar vermişlerdir.

Serra, yeni sınıfında arkadaş edinebilmek için herkesin huyuna suyuna gitmeye çalışır, kimseyi kırmadan davetlerine gider. Serra herkesle vakit geçirip, kafasına yatkın olan kişileri seçmeye çalışır. Ancak bunu yaparken çok zorluk çeker. Serra bazı zamanlarda hiç istemediği halde, istemediği kişilerle vakit geçirir. Bunu sırf kimseyle düşman olmamak için yapar. Ancak Serra görür ki kendi kişiliğinden taviz vermektedir. Serra arkadaş, dost edinmenin ne denli zor olduğunu bir kere daha anlar ve kendi kişiliğinden asla taviz vermeye karar verir.

Öğrenciler bir gün Mualla Hanım'ın dersinde, Boğaziçi Üniversitesinin doğal güzelliklerinden bahsederler. Orasının yemyeşil oluşunu, her yanı sarmaşıkların sardığını anlatırlar. Serra, bu anlatılanlardan etkilenerek, okulu güzelleştirme derneği kurmayı ve okullarının betonarme görüntüsünden kurtulması için, duvarların kenarlarına sarmaşıklar ekme teklif eder. Mualla Hanım bu fikri çok beğenir. Okulu güzelleştirmek için öğrencilerden çeşitli fikirler çıkar. Kimisi koridorlara resimler asmayı teklif eder, kimisi çöp bidonlarının çok pis görüldüğünü ve onları çeşitli renklere boyayarak hoş bir görüntü oluşturmayı önerir. Sunulan tüm teklifler oldukça yaratıcıdır ve Mualla Hanım öğrencilerin bu fikirlerinin hepsini onaylayıp okul idaresinin de görüşünü almaları gerektiğini söyler. Mualla Hanım bir sonraki hafta okul idaresinin, öğrencilerin bu

düşüncelerine oldukça olumlu baktığını ancak bunları yapabilmek için gerekli ödeneğin olmadığını öğrencilere aktarır. Öğrenciler ise, evden getirdikleri börekleri, pastaları satarak para kazanabileceklerini ve okulda müzik yapan bir grup öğrencinin de bilet karşılığında konser verebileceği önerisini getirirler. Öğrenciler el birliğiyle tüm etkinlikler gerçekleştirirler ve elde edilen gelirle okulun duvarlarını kaplamak için gerekli olan sarmaşık fideleri alıp dikerler. Çöp bidonları boyanır, herkesin evlerinden getirdiği çeşitli posterler, takvim yaprakları, Atatürk resimleri çerçeveletilerek sınıfların bulunduğu koridorlara asılmıştır.

Görüldüğü üzere istenirse zorluklarla bir şekilde başa çıkılabilmektedir. Okul idaresinin maddi kaynağının olmaması ve buna öğrencilerin kendilerince çözüm bulmaları, okullarının betonarme görüntüsünden kurtulması için çalışmalar yapmaları, mücadeleciliğin ve azmin insana ve çevresine ne gibi güzellikler katabileceğinin göstergesidir.

3.3.4 Çocuğa Verilen Sosyal Sorumluluk Mesajları

Mektup Arkadaşları'nda Nilgün yılbaşı için yaptıklarını anlatır. Dedesinin budanması gereken çam dallarını budayıp onlardan yılbaşı ağacı yaptığından bahsediyor. Burada çocuklara zevk amaçlı ağaç kesilmediğini, sadece budanması gereken ağaçların kesildiğine vurgu yapılır.

Kamp Arkadaşları'nda Defne, Pelin ve Sevimhan, buldukları madeni paraları müzeye götürmeleri gerektiğinin anlatılması çocuklara sosyal sorumluluk bilincinin aşılmasına örnektir. Dışarıda bulunan tarihi eserlerin müzeye ya da

tarihi eserlerle ilgili diğer yetkili kurumlara verilmesi gerektiği çocuklara aşılanmıştır.

Çocuklara, hele ki yaşları dört ile altı yaş arasında olan çocuklara bir şeyi yaptırmak, bir durumu onlara kabullendirmeye çalışmak oldukça götür. Anlatıcı, bunu çocuklara öğretirken onların da mutlu olabileceği şekilde, ve kendi iradeleriyle karar verdiklerini hatırlatarak sağlamıştır:

“Tarihi eserler buldunuz. Mze sizin sayenizde zenginleşecek. Kim bilir, gün gelecek, sizler büyüyüp koca kadınlar olduğunuzda, çocuklarınızın elinden tutup o müzeye gittiğinizde, ‘Bak yavrum, ben senin yaşlarındayken, şu gördüklerini bulmuş, müzeye teslim etmiştim. O gördüklerinizi oraya ben koydurdum,’ diyebileceksiniz. Çocuklarınız sizinle vnecek.”

(Ongun, 2012, s.180)

Afacanlar etesi’nde sınıf ğretmeni, okullarının yüzüncü yıl kutlaması için öğrencilerden okula faydası olacak bir proje yapmalarını ve kimseden yardım almamalarını ister. Öğrenciler ise bu konuda epeyce bir kafa yorar ve okullarına hem kalıcı hem de faydalı bir eser bırakmak isterler. Okullarındaki eski bir kulübeyi kütüphaneye çevirme arzuları vardır. Bunun için çok çaba sarf ederler ve başarıyla okullarına bir kütüphane kazandırırılar.

Yaş Onyedi’de çocukların sigara içmenin zararlarına karşı uyarıldıkları görülür. Eşref, Volkan ve Mine okulda gizli gizli sigara içen öğrencilerdir. Bunların

durumunu gören Bahar onlara sigara içmenin özenti bir davranış olduğunu ve kendilerini zehirlediklerini söyler. Ayrıca müdür yardımcısı Nurcihan hanımın kendisinden okulda sigara içen öğrencilerin bir listesini yapıp vermesini istediğini de belirtir. Ancak buna karşın Bahar, okulda sigara içen öğrencileri Nurcihan hanımın kendisinin bulmasının daha doğru olacağını söyleyip, ne olursa olsun bilse bile arkadaşlarını ele vermenin doğru olmayacağını da ekler. Bu yüzden Nurcihan hanımın bu konuyu araştırdığını söyleyerek arkadaşlarını uyarır.

Mualla Hanım bir gün derste, çocuklardan birer öykü yazmalarını ve bunu getirmiş olduğu kartonları kullanarak birer kitap haline getirmelerini ister. Herkes hayalindeki kitabı kendisi yapacaktır. Yapılan bu çalışmaları, Çocuk Esirgeme Kurumu'ndaki çocuklara okuyup, onlara hediye etmeyi önerir:

“Çalışmaları bu derste bitireceğiz, sonra da bir Cumartesi sabahı, kitaplarınızla Çocuk Esirgeme Kurumu'nu ziyaret edeceğiz. Bu tür kurumlardaki çocukların en büyük ihtiyacı sevgi ve ilgidir. Onlara yazdıklarınızı okuyacak, sonra da kendi el emeğinizle oluşturduğunuz eserlerinizi armağan edeceksiniz. Ne dersiniz?”

(Ongun, 2001, s. 150)

Buradaki mesaj sadece çocuğa değil, aynı zamanda onları yetiştiren eğitimcilerdir. Vurgulanmak istenen, çocuğun eğitim yerinin sadece sınıfla sınırlı kalmaması gerektiğidir. Öğrencilere dışarıda kendileri kadar şanslı olmayan çocukların da bulunduğu bilinci aşılılarak, onları elden geldiğince ziyaret edilip destek olunması gerektiği hatırlatılır. Çocuk Esirgeme Kurumu'nda yaşayan

çocuklara acımak yerine onlar için bir şeyler yapılması gerektiğini Mualla Hanım şu şekilde aktarır ;

“Acımak yerine, bizler kadar şanslı olmayanların varlığının farkında olursak, arada sırada onlara zaman ayırır, onlar için bir şeyler yaparsak, onlara hayatı daha yaşanır kılabiliriz. Birileri bizi düşünüyor, birileri bizimle ilgileniyor diye düşünmeleri bile, ilgisizlik denen o koyu karanlığın içinde olanlara bir ışık yakmak oluyor. Acımak noktasında kalmamalı, bir adım daha atıp bir işe yaramalıyız.”

(Ongun, 2001, s. 153)

Bu şekilde Mualla Hanım, çocuklara okuldaki dersler dışında hayatı da öğretmiş olur.

Haftalar sonra tekrar Çocuk Esirgeme Kurumu'na gidilir. Ancak bu defa daha çok hazırlık yaparlar. Öğrenciler organize bir şekilde, tüm tanıdıkları, tanımadıkları çevrelerden giysiler, oyuncaklar toplarlar. Herkes kendi çevresinden bir şeyler getirir. Toparlanan eşyalar güzelce paketlenip Çocuk Esirgeme Kurumu'ndaki yetkililere teslim edilir. Tüm çocuklar, oradaki çocukları mutlu ettikleri için çok mutludurlar.

Serra'nın okuduğu okulda bir gün uyuşturucu hakkında konferans verilir. Konferansa bir doktor, bir psikolog ve bir emniyet müdürü katılır. Doktor, yanında uyuşturucu kullanan kişilerin resimlerini getirmiştir. Doktorun amacı, uyuşturucunun insanlara nasıl zararlar verip, ölüme götürdüğünü göstermektir.

Konferans tüm öğrenciler üzerinde büyük bir etki bırakıp, öğrenciler uyuşturucuya karşı bilinçlenirler.

Mualla Hanım ve öğrenciler bir gün Kuğu Gölü balesinden dönerken, serviste sohbet ederler. Mualla Hanım onlara Kuğu Gölü balesinin bestecisinden, Çaykovsky'den ve onun Barones Von Meck'le olan ilişkisinden bahseder. Barones Von Meck'in, onun müziğine hayrandır. Von Meck'in, sadece müziğiyle ilgilenebilmesi için Çaykovsky'e maddi destek sağladığından söz eder. Mualla Hanım öğrencilerine Çaykovsky ile Barones Von Meck'in on dört yılda bir kez görüştiklerini ve Çaykovsky'in bir eşcinsel olduğunu anlatır. Mualla Hanım, bu duruma sert bir şekilde tepki gösteren servis şoförü Mükremin Ağabey'i insanların özel yaşamlarıyla değil, yaptığı icraatlarla, güzelliklerle değerlendirilmesi gerektiğini söyleyerek uyarır.

Serra'nın kullanılmayan kağıtları toplayıp geri dönüşüm kapsamında yeniden kazandırılması fikri sınıf ve Mualla Hanım tarafından çok beğenilir. Bu durum okul idaresi tarafından da onay geçerek, okulun çeşitli yerlerine kutular yerleştirilir. Öğrenciler bu sayede, kullanmadıkları kağıtları, evlerinde biriken okunmuş, kullanılmış gazeteleri bu kutularda toplayarak hem milli servete katkı sağlar, hem de çevre kirliliğini önleyerek ülke ekonomisine katkı sağlarlar.

3.3.5 Sevginin Çocuk Üzerindeki Etkisi

Mektup Arkadaşları'nda Nilgün Şerife'ye ailesinin yarıyıl tatili için onlara gelmesine izin vermediğini ve çok üzgün olduğunu anlatan kısa bir mektup yazar. Nilgün bu arada çok üzülüp ağlamıştır. Bunu gören kardeşi Defne ise o mutlu

olsun diye ona elinde bir tabak pasta götürür. Nilgün ise kardeşine üzgün olduğunu ve odadan çıkması gerektiğini söyler. Kardeşi buna çok üzülür, çünkü ablasının yanına iyi niyetle gitmiştir ve terslenmiştir. Nilgün hemen kardeşinden özür diler ve pastayı birlikte yerler. Nilgün anlar ki kardeşi onu sevdiği için, o üzülmesin diye yanına gelmiştir.

Kamp Arkadaşları'nda Şerife bir gün Nilgün'ün İrem ve Elvan ile olan samimiyetini kıskanır ve ona tavır alır, soğuk davranmaya başlar. Nilgün ise durumu dedesine anlatır. Cevat dede ise Nilgün'e Şerife'nin onu çok sevdiği için ve arkadaşlığını kimseyle paylaşmak istemediği için böyle davrandığını, bunu onunla konuşarak çözebileceğini söyler. Nilgün'de Şerife ile bu durumu konuşur, Şerife de bu kıskançlığının çok yanlış olduğunu anlar ve arkadaşıyla araları düzelir.

Defne'nin kamptaki tek arkadaşı Emine artık gitmiştir ve Defne çok üzgündür. Defne bu şekilde kuşlara yem verirken yan odadan kendi yaşlarında Pelin adında bir kız çıkar onunla bisküvilerini paylaşır. Defne, Emine'ye ihanet edeceğini düşündüğünden önce onunla arkadaş olmak istemez ise de kız çok paylaşımcı ve yardım severdir. Pelin'in çok sevecen davranması Defne'nin çok hoşuna gider ve iyi arkadaş olurlar.

Piknik dönüşü Şükrü amca kampta çocuklara “o gazeteci her kimse o yazıyı yazmasa da olur, umrumda bile değil, sizin tertemiz kalbiniz ve benim için

gösterdiğiniz çaba dünyalara değer” diyerek çocuklara olan duygularını dile getirir. Bu sevginin, dostluğun ve çikarsız yapılan iyiliğin göstergesidir.

Kampta son gece herkes oldukça hüzünlenir. Nilgün’ün anneannesi her ayrılığın yeni bir başlangıç olacağını söyleyip hüzünlü havayı dağıtmak istiyor. Nilgün ve diğerleri kamptaki arkadaşlıkların, dostlukların devam etmesini istediklerinden ve kışın mektuplaşmak için birbirlerine adreslerini ve telefonlarını verirler. Defne bile dört-beş yaşlarında olmasına rağmen Sevimhan’ın adresini ve telefonunu almıştır, arkadaşlık ve dostluğun değerini o yaşında öğrenmiştir.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri’nde Serra’nın anne ve babasının boşanma döneminde, annesinin Serra’ya sevgisini hissettirmesi, onun bir çocuk olarak boşanma olayını kolay atlatması için elinden geleni yapması onu oldukça etkiler. Annesinin kendisini çok sevdiğini ve bunu ona hissettirdiğini düşünür. Babası için aynı şeyleri düşünmez. Boşanmadan sonra babasının Serra’ya olan ilgisizliği Serra’yı oldukça üzer ve babasının onun sevmediğini düşünür. Annesiyle yaptığı konuşmada babasının sorumsuz ve umursamaz huyları olduğunu ve annesinin bunu yıllarca gizlediğini öğrenir. Serra daha sonraları babasını tanıdıkça babasının da onu sevdiğini bilir ancak bunu hissettiremediğini düşünür. Babası sevgisini gösterirken annesi gibi değildir. Serra’ya annesinin sevgisi daha sıcak ve daha içten gelir. Serra, babasını sorumsuz ve umursamaz olarak görür.

Arkadaşlar Arasında’da, Serra annesiyle anneannesinin evine ziyarete giderler. Serra bu ziyarette anneannesi ile dedesini, pür dikkat incelemektedir. İstanbul’da

anneannesi ve dedesinin annesi ile kendisine karşılıksız sevgi ile destek olmaları Serra'yı çok duygulandırır. Serra onların kırılmış saçlarına, yüzlerindeki çizgilere ve ellerindeki küçük kahverengi beneklere bakarken birden gözleri dolar. Serra büyüdüğü zaman kendisinin de onlara yardımcı olacağını düşünür ve Allah'tan onlara uzun ömürler vermesi için dua eder. Romanda görülüyor ki, aile kavramı her zaman ön plandadır. Çocuğa, aile büyükleriyle geçirilen vakitlerden, bu vakitlerden alınan keyifin, mutluluğun eşsiz olduğundan bahsedilerek, aile kavramının değeri ve önemi bir kez daha gösterilmek istenir.

3.4 Rüyalar ve Hikayeler Aracılığıyla Çocuğa Verilen Mesajlar

3.4.1 Rüya Motifleri

İpek Ogun, diğer romanlarında kullanmadığı bir yöntemi, rüya motifini, *Bir Genç Kızın Gizli Defteri*'nde kullanmıştır. Rüyalar aracılığıyla Serra'nın kendi kişiliğini bulmasına yardımcı olmuş olur. Serra'nın rüyalarında gördüğü Cosby babası ile rüyalarında ettiği sohbetler, sorduğu sorular aslında kendi benliğiyle ettiği sohbetler ve kendisiyle yüzleşmesidir. Ogun'un amacı, babaların çocuklarıyla, özellikle de kız çocuklarına uzak olduklarını, bu sebeple kız çocuklarıyla babalarının aralarında hep bir mesafe olduğuna vurgu yapmaktır.

Bir Genç Kızın Gizli Defteri'nde Serra'nın rüyaları aracılığıyla kendi sorunlarına çözüm üretmesi vardır. Serra, her başı sıkıştığında, üzüldüğünde ve bir sorunla karşı karşıya kaldığında rüyasında dizilerinden hayranı olduğu Billy Cosby'i görür. Cosby Serra'nın sorunlarını dinler, ona sevgiyle yaklaşır sorunlarına çözüm bulmasını sağlar. Billy Cosby, Serra'nın hayallerindeki ideal baba modelidir. Roman boyunca Serra bu rüyalar aracılığıyla Billy Cosby'den yardım aldığını

düşünür. Oysa Billy Cosby, ona yardım etmekten ziyade yol gösterir ve kendi mantığıyla, aklıyla doğru yolu bulmasını sağlar, Serra'nın daha net ve doğru kararlar vermesine, çözümler üretebilmesine yardımcı olur.

Çeşme'de otomobil yarışları düzenlenecektir ve Bora Sırma'nın da yanında olmasını ister. Sırma ise annesi izin vermeyeceği için Serra'dan yardım ister. Annesine yalan söyleyecektir ve Bora yarışlara katıldığında Bora'nın arabasında yarışlara onunla birlikte katılmak istediğini söyler. Bunun çok büyük bir sükse olduğunu söyler. Serra ise böyle bir yalana ortak olmak istemez ve eğer böyle birşeye kalkışırsa onu annesine söylemekle tehdit eder. Sırma, Serra'ya çok kızar adeta o an için ondan nefret eder. O gece Serra sinirinden ne yapacağını bilmez, ilk defa bu denli kararlıdır. Kimse onu yalanına ortak edemez hele de böylesi tehlikeli bir yarış için. Rüyasında yine Cosby babasını görür ve kendisini onların büyük kızı Denise olarak görür, Sırma ile yaşadıkları durumu ona anlatır. Cosby babası ise akıl oyunları ile onun sorularını ona cevaplatır. Cosby, Serra'nın aslında kendi mantığıyla sonuçlara ulaştığını söyler. Serra bu rüyasında Cosby babasının da desteğiyle Sırma'nın yalanına ortak olmadığı için çok mutludur ve içi çok rahattır.

Yağmurlu bir günde Cüneyt ve Serra koşarken Cüneyt onun elini tutar ve Serra çok heyecanlanır. Hayatında hiç hissetmediği duygular hisseder. Serra'nın içi kıpır kıpır olur. Ancak Serra bunun adını ve kendisine neler olduğunu anlayamaz. O gece yine rüyasında Cosby babasını görür ve ona Cüneyt'le olan arkadaşlığını anlatır. Bunun ne demek olduğunu sorar. Cosby babası ise ona ilk aşkını yaşadığını ve bunun çok normal, çok güzel birşey olduğunu söyler. Serra uyandığında bu

rüyasına inanamaz ve çok şaşırır. Nasıl olur da bir baba karşısına kızını alıp da onunla ilk aşkını konuşabilirdir. Acaba gerçekte de böyle babalar var mıydı diye düşünür ve rüyada da olsa Cosby gibi bir babaya sahip olduğu için kendisini çok şanslı hisseder.

Serra okul gazetesi için bir öykü yazar ve kısa sürede öyküsünü tamamlar. Özge abi ile Selin ablaya götürür. Özgür ve Selin öyküyü çok beğenirler ve böylesine güzel bir eserin dergide basılması gerektiğini düşünürler. Özgür ve Selin edebiyat ve kitaplık kolu başkanları olduğu için dergide basılmasında bir sakınca görmezler ancak kurallar gereği son kontrol ve onay için öyküyü rehberlik öğretmeni Safiye öğretmene götürürler. Safiye öğretmen de öyküyü beğenir ancak Serra'dan ithafından vazgeçmesi halinde öyküyü basabileceğini söyler. Serra öyküsünü çok sevdiği Cosby babasına ithaf etmiştir. Safiye öğretmen ise bunu sakıncalı bulur ve yabancı hayranlığına karşıdır. Özge ve Selin durumu Serra'ya anlatır ve Serra ithafından vazgeçmeyeceğini söyler. Serra çok ama çok üzülür bu duruma. O gece yine rüyasında Cosby babasını görür ve durumu ona anlatır. Öykünün okul gazetesinde çıkacak olması onun için çok büyük bir olay ve gururdur. Ancak Serra ona olan ithafından da vazgeçmek istemez. Cosby babası ise bir konuda karar verirken duygularıyla değil aklıyla karar vermesini söyler. Vereceği kararın kendisine ve bir başkasına zararı yoksa doğru bildiği yolda gitmesi gerektiğini söyler. Serra ise Cosby babasının rüyasındaki bu tavsiyesi üzerine bu ithafın kimseye bir zararı olmadığını düşünür ve kararını verir, ithafından

Kitabın sonunda Serra rüyasında Cosby babasını görür. Bu defa Cosby babası Serra'nın isteği dışında rüyasına gelmiştir ve Serra'nın artık kendisine ihtiyaç duymayacağını, bunun Serra ile son görüşmeleri olacağını söyler. Çünkü Serra'nın zorluklarla mücadele edebilecek, kendi kararlarını verebilecek olgunluğa eriştiğini ve büyüdüğünü söyler. Serra ise bu duruma çok üzülür, onun yardımları olmadan nasıl zorlukları yenebileceğini söyler. Cosby babası ise, kendisinin ona sadece koltuk değneyi olduğunu ve onun artık bu koltuk değneklerinden kurtulması gerektiğini, hayatta her kararı kendi aklıyla alması gerektiğini vurgular. Kendisinin onu sadece düşünmeye sevk ettiğini, aldığı kararları Serra'nın yine kendi özgür iradesiyle aldığını ifade eder. Cosby onun annesine destek oluşunu hatırlatır. Serra uyandığında ağladığını fark eder. Serra, kendi kendine bir sürü karar almıştır, yeni yılda bambaşka bir insan olacaktır.

3.4.2 Hikaye Motifleri

İpek Ongun yazdığı kitabın ismine yaraşır bir şekilde romanında yöresel hikayelere yer vermiştir. Kitapta yazılan mektupların, mektup arkadaşlığının amacı da, öğrencilerin yaşadıkları yer hakkında mektup arkadaşına bilgiler vermek, yörenin özellikleri ve yöresel hikayeler hakkında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaktır. Ongun'da bu hikayeleri romanın ana karakteri olan Şerife'nin ağzından anlatır.

Mektup Arkadaşları'nda Şerife mektuplarında Nilgün'e ara ara yöresine ait hikayeler anlatır. Bu şekilde iki farklı yörenin çocukları birbirlerinin yaşadıkları bölgeleri, o yerlerle ilgili hikayeleri okuyup daha iyi tanıtırlar. Şerife'nin tüm mektuplarına bakıldığında Nilgün' üç tane hikaye anlatır. Şerife konuşmayı, yazmayı, anlatmayı seven bir kız olduğundan bunu büyük bir heyecanla yapar.

Mektup arkadaşına yaşadığı yeri en güzel şekilde tanıtabilmek ister. Mektuplarında günlük yaşadığı olayların yanı sıra hikayelere de yer verir.

Şerife bir gün mektubunda evlerine gelen herkesin çok sevdiği, masallarını dinlemeye doyamadığı nur yüzlü, tatlı kahkahalı, yoksul ve herkesin yardım ettiği Havva neneden bahseder. Mektubunda onun o gece onlara anlattığı masala da yer verir. Havva nenenin gezmeye gittiği her yere yanında götürdüğü bir filesi vardır. İçinde kurşun dökmek için kullanılan eski bir tava, bir avuç kurşun, tığ işi örnekleri bir sapı sağlam diğeri iple tutturulmuş kırık bir gözlük var. Havva nene her gelişinde anlatmasına rağmen çocuklar yine Şahmeran'ın hikayesini anlatmasını isterler. Hikaye Mersin'in Tarsus ilçesine has bir hikayedir:

Belden yukarısı insan, belden aşağısı yılan olan bir canlıdır Şahmeran. Çok ama çok yakışıklıdır ve sarayından dışarıya çıkmaz. O civarlarda Lokman adında bir çocuk vardır. Şahmeran bir gün dayanamaz ve dolaşmaya çıkar. O dolaşma sırasında yaralanır ve Lokman adında bir gence rastlar. Onu gören Lokman korkar ve Şahmeran dile gelip ondan korkmamasını ve Yılan Kale'ye gitmesine yardım etmesini ister. Lokman iyi kalpli bir çocuk olduğundan ona yardım eder. Şahmeran ona ölümünün bir insan elinden olacağını ve onun yerini kimseye söylememesini tembihler. Bir Şahmeran gözünü Tarsus Beyinin sarayına diker, kızını görür ve ona aşık olur. Her gün onu izlemeye gider ve bir gün yakınlarda bir hamama kızın yıkanmaya gideceğini işitir. Yine onu görmek için hamamın kubbesine çıkar. Kubbe Şahmeran'ın ağırlığını taşıyamaz ve Şahmeran hamamın ortasına düşer. Zemin kaygan ve ıslak olduğu için hareket edemez ve oracıkta onu öldürürler. Bu

arada Şahmeran'ın ölümünü duyan Lokman Şahmeran'ın kendisinden istediği şeyleri yapması için üzgün bir şekilde kalkıp saraya gider. Tarsus Beyi de vücudunda yaralar içinde kıvrır bir durumdadır. Lokman ünlü bir hekim olduğundan Tarsus Beyi ona güvenir ve onu iyileştirmesini söyler. Şahmeran'ın ikinci kaynatma suyunu Lokman içer. Kuyruğun bulunduğu kazandaki suyu, Şahmeran'ı durmadan rahatsız eden kötü kalpli vezire içirir ve vezir sancılanıp ölür. Gövde suyunu da Lokman kendisi içer ve Şahmeran'ın tüm gücü ve bilgisi ona geçer. Tarsus Beyine de birer gün arayla Şahmeran'ın gözlerini ve ciğerlerini yedirir. Beyin vücudundaki yaralar pul pul olup dökülür ve Bey iyileşir. Lokman saraydan ayrılır. Bundan sonra Lokman ot toplamaya çıktığında otlar, bitkiler dile gelip hangi hastalığa şifa olduklarını söylemişler ve Lokman Hekim'in ününü duymayan kalmaz. Lokman'ın ünü sadece Çukurova'da değil, dünyanın dört bir yanına yayılır.

Şerife, başka bir mektubunda Nilgün'e Lokman Hekim ile Ölümsüzlük Otu'nun hikayesini anlatır. Çukurova halkı birgün toplanıp Lokman Hekime giderler. Yaşamayı çok sevdiklerini ve hiç ölmek istemediklerini söylerler. Lokman Hekimden ölüme çare bulmasını isterler. Çukurova halkının bu isteği Lokman Hekim'in de çok hoşuna gider ve ölümsüzlük otunu bulmak için dağ, dere, tepe dolaşmaya başlar. Bir gün dolaşmaktan yorgun düşüp bir ağacın gölgesine uzanmışken bir ses duyar. "Ey Lokman, dağ demeyip, dere, tepe demeyip aradığın ölümsüzlük otu benim. Bundan böyle ne insana, ne hayvana ölüm yok ." Lokman otun söylediklerini defterine not eder ve Nur Dağlarından Misis'e dönmek üzere yola koyulur. Lokman, notlarını okuyarak Misis'teki taşköprü'nün üzerine varır.

Orada saçı sakalı bembeyaz olmuş bir adam Lokman'a doğru yaklaşır. Lokman'a nereden gelip nereye gittiğini sormuş. Lokman'da ölümsüzlük otunu bulduğunu ve insanların artık ölmeyeceği müjdesini verir. Yaşlı adam ise Lokman'ın söylediklerin doğruluğunu sınamak için Lokman'a Azrail'in nerede olduğunu sorar. Lokman ise yaşlı adama onun Azrail olduğunu söyler. Azrail de Lokman'a bu ilmi ona insanlara can veren Allah'ın verdiğini söyler. Verdiği canı alacak olanın da yine Allah olduğunu hatırlatarak melek şekline bürünüp kanatlarıyla Lokman'ın elindeki defteri Ceyhan'ın akar sularına düşürür. Böylece ölümsüzlüğün sırrı da kaybolup gider. Azrail Lokman'la arasında olup bitenleri Allah'a anlatır. Allah ise Lokman'ın yaptığı iyilikleri mükafatlandırmak için ona uzun bir ömür verir. Azrail ise Lokman'a bunu bildirmek için tekrar insan kılığında yeryüzüne iner. Lokman'a ya dağdaki kıvılcık koyun tezeğinin dayanabildiği kadar ya da yedi kartalın yaşadığı yıl kadar ömür yaşayabileceğini ve bunlardan birini seçmesini söyler. Lokman yedi kartalın yaşayabildiği kadar ömür yaşamayı seçer. O günden sonra Lokman kartalları gözlemeye başlar. Lokman gözlemlediği yedinci kartala "Lübet" adını verir. Lübet, uzun zaman anlamına gelmektedir. Bir gün Lübet kayalıklardan yuvarlanır ve ölür. Lokman ise başında kalkması için kartala yalvarır. O zaman Lokman kendi kendine şöyle mırıldanmış :

"Az yaşa, çok yaşa

Akıbet bir gün gelir başa."

Lokman'ın ölümüne herkes çok üzülür ve eşyalarını toplarken mühürlü bir zarf bulurlar. Herkes ölümsüzlüğün çaresi yazar umuduyla zarfı açarlar ve içerisinden küçük bir kağıt çıkar. Kağıtta :

“Ayağını sıcak tut, başını serin.

Yemeđine dikkat et, dűřünme derin.”

Bu sűzlerin altına da “Hasta olmadan once doktora gűrűn.” yazılıdır. Bu Lokman Hekim’in uzun yařamak isteyenlere ođűdűdűr. Lokman Hekim’i Tarsus’ta Ulu Camii’de bulunan Adem peygamberin ođlu řit peygamberin yanına gűmerler.

řerife’nin Nilgűn’ anlattıđı bir diđer masal da Gűlnar ilçesiyle ilgilidir. Bu masal, kışı Akdeniz kıyısındaki otlaklarda geçiren yűrűklerin kervanından ve o kervanın bařında o yıl evlenecek olan yűrűk kızının bulunduđundan bahseder. Yűrűk beylerinden birinin Gűl adında çok gűzel bir kızı vardır. Bey, her yıl kızının eđlenmesi için onu Anay Pazarı’na getirir. Bir bařka yűrűk beyinin Aydın adındaki ođlu ve yine bir bařka yűrűk beyinin ođlu Nar da her yıl bu pazara gelirlermiř. Bu iki beyin ođulları da Gűl Hanımı beđerirler. İki bey de ođulları için Gűl Hanımı babasından isterler. Kızın babası bakar ki iki beyin ođlu da gűçlü, yakıřıklı, bilgili. İkisi arasında bir seçim yapamaz ve ikisinden de birer iř yapmasını ister. Nar Beyden Hacı Bahattin Kűyű’nden Gilindiri’ye su getirmesini ister. Aydın Beyden de Gilindiri’ye dűrt ayak űstűne mermerden eři benzeri bulunmayan bir eser yapmasını ister. Her ikisinin de yalnız çalıřmasını ve kimseden yardım almamasını tembihler. Kim iřini en kısa sűrede bitirirse kızını ona verecektir. Nar Bey suyun kaynađını bulup, dađları, tařları oyup ve Gilindiri’ye su getirir. İřini bitirerek Gűl Hanımı alır ve kırk gűn kırk gece dűđűn yapar. O gűnden sonra da Anay Pazarı’na da Gűl Hanım’la Nar Beyin anısına Gűlnar denilmeye bařlanır. Aydın Bey ise Gűl Hanımın istediđi dűrt ayađı yapmıř ancak űzerine nasıl bir mermer oturtacađına

karar verememiştir. Bu arada Gül Hanımın evlendiğini duyduğundan işini yarım bırakır. Aydın Bey de yöre halkı tarafından sevilen birisi olduğu için Gilindiri'ye Aydıncık adı verilmiştir.

Şerife'nin bu hikayeleri anlatmasındaki amaç İçel ilçesinin Çukurova bölgesinin efsanelerle dolu olduğunu, her bölgenin kendine çok güzel öyküleri olduğunu göstermektir.

SONUÇ

Modern Türk Edebiyatı'nda çocuğun ve çocuk sorunlarının işlenmeye başlanması Ahmet Midhat Efendi'ye kadar gider. Onun *Çengi* adlı romanında çocuğun korkutulmasına karşı çıkış vardır. Tanzimat edebiyatında erkek, kadın ve çocuk kahramanlar, genelde eserlerin sonunda görücü evliliği sebebiyle kardeş çıkarlar ve intihar ederler. Bazen de erkek-kadın ve çocuk tipleri, verem başta olmak üzere hastalıklara yakalanırlar. Servet-i Fünûn şair ve yazarları, başta Halit Ziya Uşaklıgil ve Tevfik Fikret olmak üzere çocuğu saadet unsuru şeklinde görürler ve onlara acırlar. Tevfik Fikret, oğlu Haluk'la ilgili duygularını *Rubab-ı Şikeste* ve *Haluk'un Defteri* adlı şiir kitaplarına taşır.

1908 yılında II. Meşrutiyet, kadın ve çocuğa verilen değeri artırır. Yazarlar kadın ve çocuk eğitimi üzerinde ısrarla dururlar. Ömer Seyfettin gerileyen ve savaşılar maruz kalan Osmanlı Devleti'nin bu durumu üzerine kahraman çocuk tipleri yaratır.

Cumhuriyet dönemi Türk Edebiyatı'nda Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri başta olmak üzere bir çok romancımızda ve şiir alanında Fazıl Hüsnü Dağlarca'da çocuk çok özel bir yer tutar. Reşat Nuri Güntekin ile Fazıl Hüsnü Dağlarca edebiyatımızda "çocuk" terimini en çok kullanan yazar ve şairimizdir. Cumhuriyet döneminde, çocuk edebiyatı da önem kazanır. Gülten Dayıoğlu'nun eserleri ön plana çıkar. 1942'de doğan İpek Ongun'un eserlerinde çocuk teması, incelenmeye değer bir yoğunluktadır.

Bu tezde İpek Ongun'un çocuk temalı altı kitabı incelenmiştir. Tezde ele alınan çocuk temasının, anlatıcının pedagojik yaklaşımı ve çocuğa verdiği değer itibarıyla, bu konuyu işleyen diğer yazarlardan farklı olduğu tespit edilmiştir. Geleceğin büyükleri olacak olan çocukların, romanlarda önemli bir yer tuttuğu görülmüştür.

Çocuk teması adı altında değerlendirilen altı roman, aile içinde çocuk, eğitim kurumları içinde çocuk ve sosyal çevrede çocuk olmak üzere üç ana bölüm ve alt başlıklarla ele alınmıştır. Anlatıcı çocuğu tek bir çevre içinde değil, çocuğun var olduğu tüm toplumsal çevreler içinde görmüştür. Romanlarda çocuğun sosyal ve kültürel açıdan iyi bir şekilde yetişmesinin amaç edinildiği dikkat çeker. Romanların baş kişilerinin, aile ve arkadaş ilişkileriyle şekillenen hayatlarıyla, güçlü karakterler olarak kurgulandırıldığı görülür.

Aile içinde çocukta, boşanma konusu ele alınırken, bunun çocuk üzerinde ne gibi etkiler yaratabileceği, hem çocuğun hem de anne ve babanın gözünden aktarılmıştır. Boşanma gibi olumsuz bir olayla karşılaşan küçük yaştaki bir çocuğun bununla nasıl mücadele edebileceği ve boşanma durumunun ebeveynler tarafından çocuğa nasıl anlatılacağından söz edilmiştir. Çocuğa verilen mesajların yanı sıra, boşanan ve eşiyile sorun yaşayan kadın karakterlerin de madden ve manen güçlü ve sorumluluk sahibi kişiler olduğuna ve bu kadınların çocukları tarafından örnek alındığına dikkat çekilmiştir.

İncelenen romanlarda, eğitim konusuna son derecede önem verilir ve bu konu geniş bir şekilde işlenir. Çocuğun eğitiminin ailede başladığına ve bu durumun çocuğun arkadaş çevresi ve öğretmenlerinin etkisiyle şekillenip okuldaki başarısına ve tüm geleceğine etki edebileceğine vurgu yapılır. Yine çocuğun, fiziksel ve psikolojik sorunlarla mücadele edebilmesi için eğitimcilerin çocuğa yardımcı olmaları gerekmektedir.

Eğitim kurumları içinde çocuğun edinmiş olduğu arkadaşlıkların önemi çocuğu başarıya olduğu kadar başarısızlığa ve yalancılığa götürebileceği belirtilir. Bu itibarla romanlarda yalancılığa ve hırsızlığa bulaşan bazı çocukların, arkadaşlarının yol göstermesiyle doğru yolu bulmasına dair örnekler görülür.

Romanlarda, eğitim sistemi hakkında yapılan eleştiriler, diğer çocuk romanlarından farklı olarak, eğitim sistemindeki aksaklıklara, okullarda verilen eğitimin yetersiz oluşuna yönelik olmaktan çok bu problemlere bir şekilde çözümler getirilebileceği yönündedir. Öğretmenlerin öğrencilerini, onların sosyalleşebilmeleri için hafta sonları tiyatrolara, operalara, müzikallere götürmesi, Milli Eğitim Bakanlığının okullarda uyguladığı müfredattaki ezberci zihniyetin tamamen değiştirilmesi gerektiği, çocukların daha bilgili ve kültürlü yetişebilmeleri adına bu müfredatın dışına çıkılabileceği yapıcı eleştirilerle ortaya konulur.

Çalışmada arkadaşlık kavramı üzerinde genişçe durulmuş, arkadaşların birbirlerine kötü günlerde destek olmalarına, bunu yaparken arkadaşlarının gururunu

kırmamaya özen göstermelerine ve ihtiyaç halinde bir yetişkinden yardım almalarına işaret edilmiştir. Ayrıca çocukların karşılaştığı çeşitli zorluklar karşısında yılmadan mücadele ederek sorunların altında ezilmemeleri istenmiştir.

Romanlarda, mesajlar verilirken çocuğun rüyasında bilinçaltı yoluyla konuşturulduğu görülür. Bu şekilde çocuğun kendisini sorgulayarak, yaptığı yanlışlardan dönmesi ve kendi iradesiyle kararlar alması amaçlanır. Ancak bu yapılırken rüyalarda yer alan karakterlerin Türklerden seçilmediği görülür. Örneklerin yabancı dizi karakterlerinden seçilmesi Türk aile yapısında anlatıcının aradığı böyle bir baba modelinin görülmemesindedir. Genel anlamda Türk aile yapısındaki ve Türk dizilerindeki baba modelleri hep korkulan bir karakter sergiler. Oysa çocuğa pedagojik bir usulle yaklaşan, çocuğu anlayabilen olumlu bir baba modeli şarttır. Rüyalar aracılığıyla verilen Cosby örneğiyle özellikle kız çocukları için bir rol model amaçlanır. Böylelikle kız çocuklarının babalarıyla yaşadıkları çatışmalarda sürekli yalnızlık psikolojisi içinde kalışlarına ve babaları ile aralarında görünmez bir duvar oluşuna dikkat çekilir.

Sonuç olarak incelenen romanlarda, çocukların yaşamış olduğu problemlere gösterilen çözüm önerilerinin, Türk edebiyatında çocuk temalı diğer eserlerden farklı olduğu tespit edilmiştir. Dramatize edilmeyerek, ajitasyondan uzak durularak getirilen bu çözümler çocuğa ve aileye ışık tutar.

KAYNAKÇA

Ongun, İpek, Kişisel Görüşme, Temmuz 2014.

Ongun, İpek (2004), Bir Genç Kızın Gizli Defteri, 16. Baskı, İstanbul: Altın Kitaplar

Ongun, İpek (2001), Arkadaşlar Arasında, 9. Baskı, İstanbul: Altın Kitaplar

Ongun, İpek (1999), Yaş Onyeddi, 16. Baskı, İstanbul: Altın Kitaplar

Ongun, İpek (2012), Kamp Arkadaşları, 36. Baskı, İstanbul, Artemis Yayınları

Ongun, İpek (2004), Mektup Arkadaşları, İstanbul: Epsilon Yayınevi

Ongun, İpek (2007), Afacanlar Çetesi, 17. Baskı, İstanbul: Epsilon Yayınevi

Ongun, İpek (1998), Lütfen Beni Anla, 7. Baskı, İstanbul: Altın Kitaplar

Erişim: [<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/203120.asp>], Erişim Tarihi: 05.06.2014.

Erişim: [<http://www.kigem.com/ipek-ongun-gencler-icin-yazmak-bir-sorumluluktur.html>], Erişim Tarihi: 05.06.2014.

Erişim: [http://www.sabah.com.tr/Pazar/2013/03/17/katiyen-frikik-
vermeyiz?paging=1], Erişim Tarihi: 05.06.2014.

Erişim: [http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=23389], Erişim Tarihi:
04.06.2014.

Erişim: [http://www.turkceciler.com/cocuk_edebiyati.html], Erişim Tarihi:
07.06.2014.

Erişim: [http://www.martidergisi.com/gencler-onu-okuyor-ipek-ongun/], Erişim
Tarihi: 07.06.2014.

Erişim: [http://www.turkceciler.com/turk-cocuk-edebiyati.html], Erişim Tarihi:
10.06.2014.

Hece, 2005, Aylık Edeyat Dergisi, 104-105 S.

şeyma Gencel, "Çocuk Dergileri", Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler (1849-
1984), Gelişim Yayınları, İstanbul 1984, s. 188-202

Alemdar Yalçın-Gıyasettin Aytaş, s. 241-268

Çocuk Edebiyatı, Haz. M. Ruhi şirin, s. 83-27

Alemdar Yalçın-Gıyasettin Aytaş, Çocuk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, Ankara
2003, s. 24-25.

Tacettin Şimşek, ocuk Edebiyatı, Rengarenk Yayınları, Ankara 2002, s. 262-264

İnci Enginün, "ocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış", Türk Dili (ocuk Edebiyatı zel Sayısı), c. 49, S. 400, Nisan 1985, s. 188-189

Okay, Cüneyd, Eski Harfli ocuk Dergileri, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s.21-23

İbrahim Alâettin Gövsa, "ocuk Edebiyatı", Tedrisat Mecmuası, S. 48, Eylül 1919, s. 274-281; S. 50, Kasım 1919, s. 370-377.

Oğuzkan, Ferkan, Aktepe, Hatice, ocuk Edebiyatı, Anı Yayınları, 10.Baskı, Ankara, 2000, 422s.

Sever, Sedat, ocuk ve Edebiyat, Tudem Yayınları, İzmir, 2008, 224s.

Şirin, Mustafa Ruhi, Tuncer, Nilüfer, Enginün, İnci, Göknil, Can, Gnen, Mübeccel, Oğuzkan, Ferhan, Oktay, Ayla, Oral, Feridun, 99 Soruda ocuk Edebiyatı, ocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.